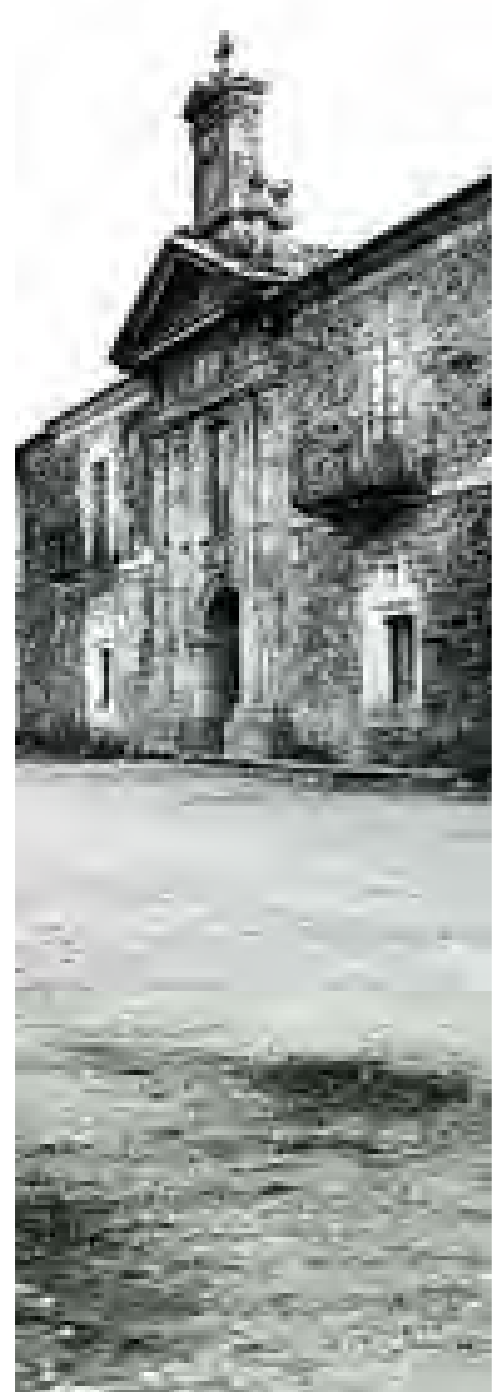
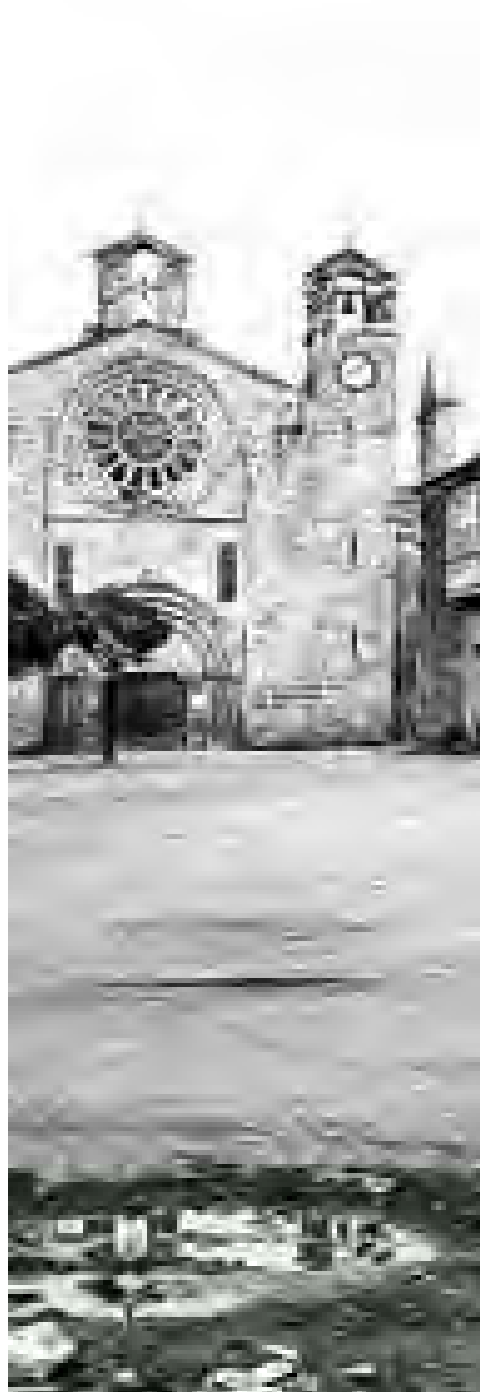

O MOSTEIRO DE SANTA MARÍA DE MEIRA

PROXECTO DE DINAMIZACIÓN DO PATRIMONIO MONÁSTICO

A TRAVÉS DAS TIC

O MOSTEIRO DE SANTA MARÍA DE MEIRA

PROXECTO DE DINAMIZACIÓN DO PATRIMONIO MONÁSTICO

A TRAVÉS DAS TIC

Autora: *Miriam Fernández Otero*

Asdo:

Titor: Ana Goy Diz.

Asdo:

Lugo, ... de Febreiro de 2017

LIMIAR

Froito do interese pola difusión do importante legado patrimonial monástico conservado no concello lucense de Santa María de Meira, nace o recurso web www.proxectomeira.wordpress.com, o cal, como o seu propio nome indica, baséase nun proxecto de dinamización a través dunha ferramenta de software libre que opera na Internet, enmarcada dentro dos recursos que nos ofrecen as Tecnoloxías da Información e a Comunicación, comunmente coñecidas coma TIC.

A día de hoxe a importancia e o desenvolvemento que acadaron as TIC nos distintos ámbitos permítenos aplicar tamén os seus beneficios ó mundo da historia da arte, contribuíndo a difundir e a preservar o legado patrimonial, facéndoo máis accesible e dinámico e permitindo acadar unhas experiencias didácticas nunca antes vividas, cuestións que teremos en conta e nas cales profundizaremos no desenvolvemento deste traballo, de xeito que o noso proxecto optimice e aplique todas estas posibilidades para obter os seus beneficios.

RESÚMEN

Fruto del interés por la difusión del importante legado patrimonial monástico conservado en el ayuntamiento lucense de Santa María de Meira, nace el recurso Web www.proxectomeira.wordpress.com, el cual, como su propio nombre indica, se basa en un proyecto de dinamización a través de una herramienta de software libre que opera en Internet, enmarcada dentro de los recursos que nos ofrecen las Tecnologías de la Información y la Comunicación, comúnmente conocidas como TIC.

A día de hoy la importancia y el desarrollo que alcanzaron las TIC en los distintos ámbitos nos permiten aplicar también sus beneficios al mundo de la historia del arte, contribuyendo a difundir y a preservar el legado patrimonial, haciéndolo más accesible y dinámico y permitiendo alcanzar unas experiencias didácticas nunca antes vividas, cuestiones que tendremos en cuenta y en las cuales profundizaremos en el desarrollo de este trabajo, de forma que nuestro proyecto optimice y aplique todas estas posibilidades para obtener sus beneficios.

ABSTRACT

Fruit of the interest for the diffusion of the important patrimonial monastic legacy preserved in the town hall of Meira's Santa Maria, the Web resource www.proxectomeira.wordpress.com is born, which, as his own name suggests, is based on a dynamization project through a free software tool that operates on the Internet, included within the resources offered by Information and Communication Technologies, commonly known as ICT.

Today the importance and the development that the ITC reached in the different areas allow us to also apply his benefits to the history of art world, helping to transmit and preserve the patrimonial legacy, making it more accessible and dynamic and never allowing to reach a few didactic experiences before lived, issues that we will take to in account and in which we will penetrate into the development of this work, in such a way that our project optimizes and applies all these possibilities to obtain its benefits.

ÍNDICE

1- Introducción	07
2- Obxectivos e xustificación	11
3- Metodoloxía	17
4- Marco teórico: a importancia das TICs para difusión e accesibilidade Patrimonial	21
5- Bases Contextuais: Meira e o seu entorno	33
5.1. Dinámica territorial	33
5.2. Dinámica sectorial	36
5.3. Diagnóstico e análise DAFO	38
5.4. Orixes e antecedentes do proxecto	40
5.5. Estrutura de xestión do proxecto	40
6- Formulación do proxecto	45
6.1. Definición da actividade	45
6.2. Destinatarios	45
6.3. Cronograma	46
7- Produción do proxecto	51
7.1. Rexistro e hospedaxe do dominio	51
7.2. Instalación dun CMS	52
7.3. Deseño de contidos e estrutura de navegación	53
7.4. Deseño de estilos	56
7.4.1. Deseño tecnolóxico	56
7.4.2. Deseño comunicativo	57
7.5. Validación final de contidos e funcionamento	58
7.6. Recursos	58
8- Evaluación	63
9- Mantemento e evolución	67
10- Conclusión	71

11- Bibliografía	75
12- Anexos	89
12.1. Anexo I : Presuposto	89
12.2. Anexo II: Exemplo de test de usuario	90
12.3. Anexo III: Exemplo panel/placa turística	91
12.4. Anexo IV: Contidos da web (tres idiomas)	92

1. INTRODUCCIÓN

---

1. Introducción

No concello lucense de Meira, terra nai do río Miño, atopamos un dos mosteiros que a orde do Císter estableceu en territorio galego¹, estamos a falar da abadía de Santa María de Meira, fundación *ex novo* dependente da Abadía nai de Claraval, que se estableceu no territorio entre 1151-1154 e que constitúe un dos exemplos máis representativos do modelo de arquitectura cisterciense que se estendeu a partires do século XII dende o territorio francés cara o resto de Europa.

O mosteiro de Meira, igual que os outros da orde espallados por Galicia e pola Península, afincouse nesta terra e chegou a converterse co paso do tempo nunha institución con gran peso relixioso, político, económico e territorial na provincia de Lugo. Ese poder aínda pódese reflectir nos restos dos principais edificios que formaron parte do conxunto monástico e que chegaron aos nosos días coma un importante legado patrimonial que merece ser estudado e difundido.

No ano 2014, con motivo da miña finalización dos estudos no Grao en Historia da Arte, tomei o mosteiro de Santa María de Meira como obxecto de estudo para o traballo fin de carreira², no cal levei a cabo unha revisión sobre a orixe, evolución, reformas e visicitudes que sufriu ó longo da historia, recompilando aqueles aspectos máis importantes das monografías existentes sobre o mesmo, xunto coas contribucións máis recentes, ademais da aportación da visión patrimonial que analizaba as distintas intervencións levadas a cabo sobre o edificio.

Tralas novidades sobre o mosteiro descubertas durante o estudo, e a posibilidade que se me brindou de realizar as prácticas de FCT³ e os informes para a restauración do

---

¹ Existiron outros mosteiros de carácter moito máis modesto que dependeron das grandes abadías cunha existencia pouco duradeira e de escasa proxección, como foi o mosteiro feminino de Moreira, dependente de Santa María de Meira.

² Fernández Otero Miriam, *Estudo patrimonial do mosteiro cisterciense de Santa María de Meira. Orixe e evolución*, Traballo dirixido polo Prof. Dr. D. David Chao Castro e xuzgado polo Prof. Dr. D. Ángel A. Sicart Gimenez, na Facultade de Xeografía e Historia da USC o 19 de xullo de 2014.

³ Programa de prácticas de Formación en Centros de Traballo que realicei na Oficina de Turismo do concello de Meira durante o mes de febreiro de 2014, estipulados como materia optativa no Grao de Historia da Arte. Unha vez realizadas estas horas formativas surxeume, nese mesmo ano e no seguinte, a oferta de realización dos informes de restauración do retablo da Virxe e das pinturas da *chirola*.

retablo da Virxe dos Desamparados e as pinturas da *chirola* que se atopan trala capela maior da igrexa do mosteiro, entendín oportuno dar continuidade ó tema, pero dende unha nova perspectiva que se axusta moito máis á orientación aprendida no Máster en Servizos Culturais, optando por un proxecto de xestión e difusión do Patrimonio Cultural.

Por elo o presente traballo parte deste estudo previo, tendo como obxectivo fundamental a difusión e divulgación do patrimonio monástico meirense a través das TIC, as cales nos permiten achegar dunha forma innovadora e interactiva ó público gran parte da información que hoxe coñecemos deste importante legado monástico, apostando polas novas tecnoloxías fronte ás metodoloxías máis tradicionais empregadas ata o momento.

Concretamente o que se pretende desenvolver ó longo deste traballo é a creación dunha páxina ou recurso web propio do mosteiro, da que o Concello de Meira carece e o Bispado de Lugo tamén, a través da cal podamos alcanzar exitosamente os obxectivos de difusión propostos, converténdose deste xeito nunha ferramenta indispensable para o coñecemento efectivo e desfrute deste legado artístico cisterciense, contribuíndo á súa vez ó desenvolvemento futuro de mecanismos que axuden a superar as barreiras que dificultan a comprensión do patrimonio tanto á meirande parte das persoas como a aquelas que por ter algunha necesidade específica non poden gozar dunha historia que tamén lles pertence.

Nunha sociedade baseada na imaxe e o acceso rápido á información, a creación dun recurso web aportará ó visitante e interesado no patrimonio cultural as ferramentas claves para comprender o conxunto monástico e a súa historia, permitindo colocar o mosteiro de Meira como referente no seu territorio, superando fronteiras, barreiras e abríndose ó mundo, moito máis aló do que os propios monxes chegados de Claraval no século XII puideron imaxinar.

2. OBXECTIVOS E XUSTIFICACIÓN

2- Obxectivos e xustificación

Como avanzábase na introducción deste Traballo Fin de Máster, os obxectivos principais deste proxecto son os de dotar á Oficina de Turismo do Concello de Meira dunha web propia do mosteiro, proporcionando un recurso renovado e eficaz que emprega as novas tecnoloxías coa fin de ampliar a oferta informativa actual, cun alcance e accesibilidade maior a toda a información dispoñible sobre o legado patrimonial cisterciense do lugar, de xeito que o consumidor deste tipo de experiencias culturais poda acceder a todos os datos necesarios, planos, guías, fotografías, estudos relacionados, etc., en calquera momento e dende calquera lugar a través da Internet.

Coa creación deste recurso web o Concello ofertará ó visitante unha experiencia máis dinámica, didáctica e rica en información, apostando pola idea de que “aos visitantes do século XXI hai que ofrecerlles una experiencia online, complementaria á su visita física, coa finalidade de estimular todas as súas capacidades sensoriais⁴”. Descartar o aproveitamento dos recursos tecnolóxicos e dixitais que hoxe en día temos á nosa disposición non ten sentido, pois os beneficios en canto a estudo e difusión que nos ofrece a súa aplicación para o turismo cultural está sendo demostrada, marcando o punto de inflexión con respecto a décadas precedentes, con infinitas capacidades en canto á divulgación do coñecemento, a historia e a arte de ata os enclaves máis remotos, debendo todos eles adaptarse ó novo mundo dixital se queren manterse na vangarda do coñecemento, exportando de forma máis sinxela os seus recursos e potencialidades culturais ó exterior.

Por outra banda a creación dun recurso web no que ademais dos datos sobre o mosteiro se mostren outro tipo de actividades relacionadas, tales como conferencias, festividades, proxectos culturais, talleres, etc., permitirá a ampliación, actualización e posicionamento da oferta cultural de xeito que se atraia un número maior de visitantes ó Concello de Meira, formando parte esencial dos procedementos de desenvolvemento

---

⁴ Saldaña, Iñaqui, *et alii*, “Los museos en la era digital. Uso de nuevas tecnologías antes, durante y después de visitar un museo, centro cultural o galería de arte” en www.dosdoce.com, 2013, p. 5. (12/06/2016).

local e potenciación dos recursos endóxeos⁵, constituíndo un importante potencial de avance que, convenientemente explotado, contribuirá nos procedementos que encamiñan o lugar cara a vía do desenvolvemento competitivo e o crecemento económico local.

Outro dos obxectivos derivados deste proxecto a longo prazo será o plantexamento de aplicacións vinculadas ó recurso web, as cales contribúan á súa vez a superar as barreiras que dificultan a comprensión das obras de arte a aquelas persoas con necesidades específicas, auditivas ou visuais, tales como audioguías descargables, placas explicativas con textos en *braille* (instalados no propio monumento) e placas que conteñan distintos códigos QR⁶, permitíndonos enlazar directamente coa páxina web para descargar toda a inforación (audios, guías textuais, estudos, fotografías, etc.). Estes códigos resultarán útiles tamén para aquelas persoas sen capacidades especiais, como xeito interactivo de acceder ós contidos.

Lámina 1 e 2: Exemplo de panel turístico explicativo que integra a escritura en braille e exemplo de código QR.

---

⁵Vázquez Baquero, Antonio, "Desarrollo local y territorio", en Pérez Ramírez, Bartolomé e Carrillo Benito Emilio, *Desarrollo local. Manual de uso*, Madrid, ESIC, 2000, p. 96.

⁶Matriz en dúas dimensións formada por una serie de cadrados sobre un fondo, definidos coma "sistemas de almacenaxe de información que poden lerse dende, PC, tabletas, smartphones, etc., a través dunha cámara. Son fáciles de producir, xa que existen infinidade de webs gratuitas que nos permiten crealos [...] Para descodificalos só é preciso descargarse unha aplicación de lector de códigos e, mediante a cámara fotográfica do noso artefacto móbil, apuntar e fotografalo [...] ofrecendo dende unha simple información textual a xeolocalizacións, direccións web, descargas de vídeo e audio e innumerables fórmulas de realidade aumentada". Martínez, Gil, Tânia e Santacana, Mestre, Joan, *La cultura museística en tiempos difíciles*, Gijón, Trea, 2013, p.67.

Todos estes obxectivos teñen a súa xustificación ante a falta de dinámicas innovadoras, vencelladas ó tratamento tradicional da cultura e a súa difusión, das que dispón o concello de Meira, aínda que dende a Oficina de Turismo se leven a cabo interesantes iniciativas e proxectos de dinamización cultural, co obxectivo de dar a coñecer o entorno natural e o patrimonio monástico do concello. Estas actuacións atópase fortemente limitadas pola inexistencia dunha plataforma dixital forte que lle permita o desenvolvemento deste tipo de ferramentas, circunscribíndose na actualidade a pequenas entradas ou notas informativas na web xeral do Concello⁷. Esta limitación afecta seriamente á difusión e á dinamización do seu Patrimonio Cultural e das diferentes actividades realizadas ó seu redor, as cales pasan amplamente desapercibidas para a gran maioría do público.

Este proxecto resulta polo tanto o punto de partida para a aplicación das novas tecnoloxías ó patrimonio cultural de Meira, un recurso con unha grande capacidade de difusión, segundo as necesidades locais e foráneas, permitindo o coñecemento deste mosteiro do Císter fora do noso territorio máis próximo porque á marxe que das complicacións que soportou nas últimas décadas conseguiu chegar, aínda que maltreito, ós nosos días, permitíndonos comprender o funcionamento e os ideais duns monxes que tiñan como principio de fe o coñecido *ora et labora*, converténdose en verdadeiros centros económicos de relevancia e elementos vertebradores do territorio da súa época⁸.

---

⁷ Estes datos xerais son aqueles referidos a unha breve descripción do conxunto patrimonial, non así das actividades periódicas levadas a cabo pola Oficina de Turismo, as cales pasan totalmente desapercibidas neste medio, recurso do que analizaremos o seu funcionamento en apartados posteriores.

⁸Valle Pérez, José Carlos, “La implantación de la Orden del Císter en Galicia y su reflejo monumental durante la Edad Media”, en Rodríguez, Jorge e Valle Pérez, José Carlos, *Arte del Císter en Galicia y Portugal*, A Coruña, Fundación Calouste Gulbenkian e Fundación Pedro Barrié de la Maza, 199, p. 15.

3. METODOLOGÍA

3. Metodoloxía

A metodoloxía empregada no presente traballo será sinxela, respondendo ás necesidades básicas dun proxecto que ten como obxectivo principal a creación dun recurso ou ferramenta para a difusión do Patrimonio Cultural.

Para elo basearémonos en tres puntos estratéxicos: unha fase de análise e estudo previo do proxecto, a execución e montaxe do recurso web, e un testeo final, o cal debe mostrar uns resultados que cubran con éxito as necesidades e superen os obxectivos fixados.

Estes tres puntos básicos seguirán unha liña común, unha investigación centrada nas novas tecnoloxías e os recursos multimedia, dentro do campo da tecnoloxía educativa, aplicados tendo en conta as características propias do concello de Meira, as súas necesidades do ámbito cultural e o amplo abano de público que pode achegarse a coñecer o mosteiro, as súas limitación físicas ou intelectuais e o grao medio de coñecemento no emprego das novas tecnoloxías.

Como xa indicamos no apartado da introdución o traballo sobre o mosteiro de Meira realizado para o Grado en Historia da Arte, “*Estudo patrimonial do mosteiro cisterciense de Santa María de Meira. Orixe e evolución*”, será o principal punto de partida pois, recompilados os datos máis característicos do monumento, será agora cando se poñan en práctica os procedementos ou mecanismos para a construción dun recurso que nos permita a súa difusión a través dunha ferramenta implantada con forza nos nosos días: a Internet.

Unha vez rematada a fase inicial de investigación e análise da cotorna procederase á montaxe do noso recurso web tendo en conta as ofertas e opcións dispoñibles do mercado, baseados en software libre, que mellor se adapten ós nosos requerimentos e obxectivos que pretendemos cumprir, finalizando co seu posicionamento óptimo na rede e testeo final que nos asegure o óptimo funcionamento, cumprindo as expectativas creadas na formulación inicial.

4. MARCO TEÓRICO

---

4. Marco teórico: a importancia das TICs para difusión e accesibilidade patrimonial

As TIC ou Tecnoloxías da Información e da Comunicación móstranos unha realidade en canto á información e á comunicación producida nas últimas décadas vinculada ó surximento e expansión da Internet, fito que marcou progresivamente un antes e un despois no noso día a día revolucionando o xeito de comunicarnos, a difusión do coñecemento, a forma de traballar e dirixir proxectos, a adquisición de produtos, etc., salvando calquera tipo de barreira e proporcionando unha interacción eficaz entre dispositivos fisicamente distanciados.

Fernández Muñoz⁹ e a empresa Telefónica¹⁰ definen as TIC respectivamente como:

“.....una innovación en microelectrónica, computación, telecomunicaciones y optoelectrónica que permiten el procesamiento y acumulación de enormes cantidades de información, además de una rápida distribución de la información a través de redes de comunicación.”

“...son las tecnologías que se necesitan para a la gestión y transformación de la información, y muy en particular el uso de ordenadores y programas que permiten crear, modificar, almacenar, proteger y recuperar esa información.[...] Hacen, por tanto, posible promover el intercambio y el fortalecimiento de los conocimientos mundiales en favor del desarrollo, permitiendo un acceso equitativo de la información para las actividades económicas, sociales, políticas, sanitarias, culturales, educativas y científicas, dando acceso a la información que está em el dominio público” .

Cando falamos das TIC incluímos por extensión unha serie de ferramentas esenciais como son os ordenadores, teléfonos, tablets, mp3, mp4, TV, etc., así coma os sistemas de transmisión vía satélite, radio, realidade virtual, a fibra óptica, procesos microelectrónicos, etc., os cales se complementan no proceso de transmisión da información, revolucionando todos os parámetros coñecidos nos séculos precedentes.

---

⁹ Fernández Muñoz, Ricardo, “El Marco conceptual de las nuevas tecnologías aplicadas a la educación” en Gértudix Barrio, Felipe, *Docencia e Investigación: revista de la Escuela Universitaria de Magisterio de Toledo*, Nº. 8, 1998, pp. 79-129. Disponible en <https://revista.uclm.es/index.php/rdi> (13/06/2016).

¹⁰ Fundación Telefónica, *Preguntas más frecuentes sobre la Sociedad de la Información: ¿Qué son las TICy qué beneficios aportan a la sociedad*, 2007. Disponible en http://info.telefonica.es/sociedaddelainformacion/html/faq_home.shtml (13/06/2016).

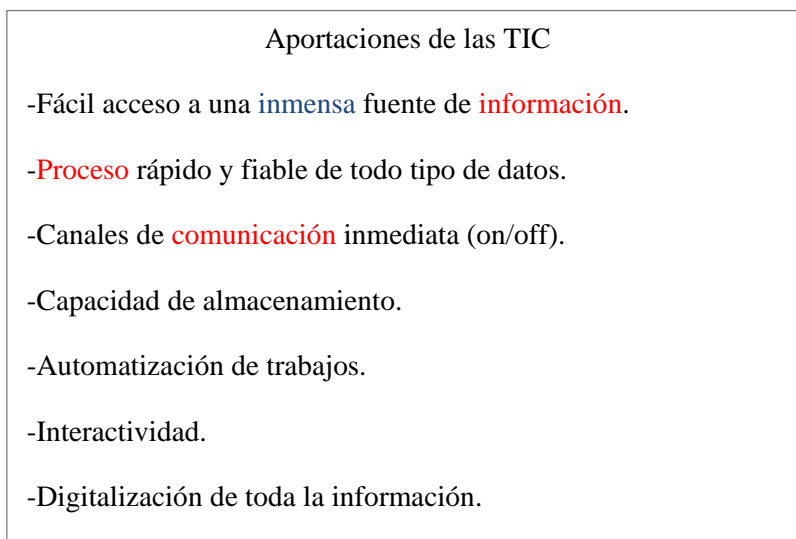
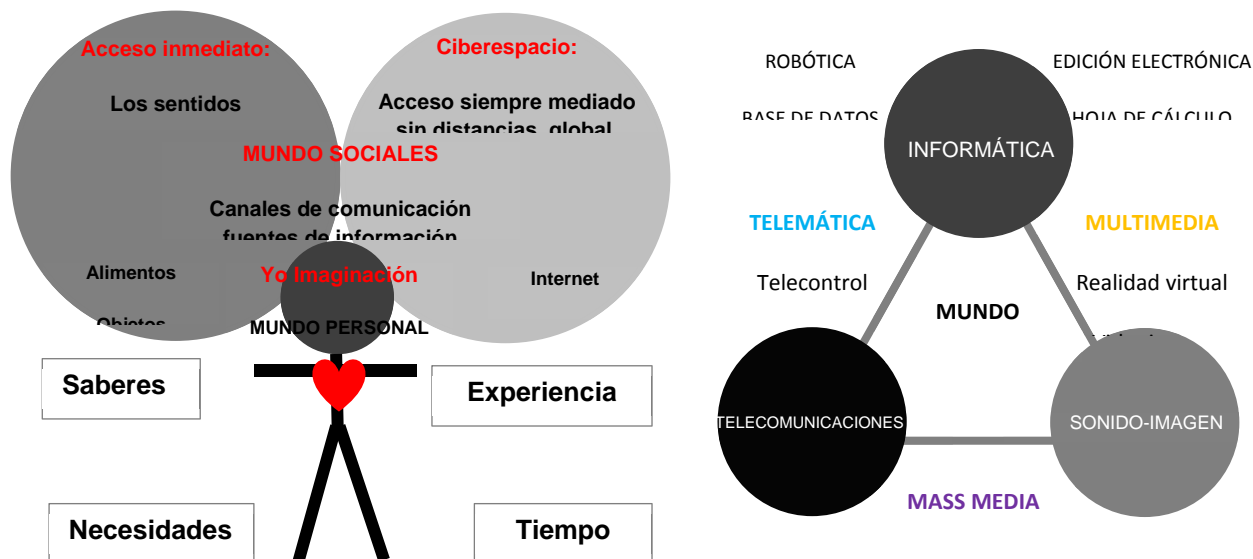

Lámina 3: *Aportacións das Tic*, Marqués Graells, Pere, La cultura de la sociedad de la información. Aportaciones de las Tic, Departamento de Pedagogía Aplicada, Facultade de Educación, Universidade Autónoma de Barcelona, 2011, disponible en <http://www.peremarques.net/si.htm> (13/07/2016).

Láminas 4 e 5: *Mundos donde actuar e Mundo dixital*, Marqués Graells, Pere, La cultura de la sociedad de la información. Aportaciones de las Tic, Departamento de Pedagogía Aplicada, Facultade de Educación, Universidade Autónoma de Barcelona, 2011, disponible en <http://www.peremarques.net/si.htm> (13/07/2016).

Para moitos expertos dende finais do século XX estamos inmersos no que denomina coma *Sociedade do Coñecemento*, un novo tipo de sociedade que ben marcada polo crecemento económico en base a un extraordinario progreso tecnolóxico, provocando á súa vez profundos cambios de natureza social e cultural. Esta *Sociedade do Coñecemento* non sería máis que unha III Revolución económica e social como as ocorridas no pasado (Revolución agrícola e Revolución Industrial), que neste caso se fundamenta nunha evolución dixital da man das novas tecnoloxías ligadas á información e á comunicación (TIC), tomando como base principal a Internet e incluíndo toda unha serie de aplicacións e ferramentas dixitais baseadas nos protocolos da rede de redes que foron surxindo¹¹.

Dende o despegue do mundo da Internet e o desenvolvemento das TIC, os individuos adquiriron unha maior capacidade para acceder e intercambiar a información, desencadeando novos impactos e transformacións nas actividades económicas, sociais, políticas, sanitarias, culturais, científicas e educativas, nestas últimas cunha repercusión nunca antes vista. A masificación dos distintos dispositivos, a diminución dos custos e o incremento incesante das súas capacidades, normalizaron a irrupción constante das tecnoloxías da información e a comunicación no noso día a día, cambiando o xeito de relacionarnos co noso entorno.

A posibilidade de derribar as barreiras do espazo e do tempo, permitindo o acceso ás fontes, á interacción e á colaboración entre persoas para a construción colectiva do coñecemento, elevaron a calidade de distintos procesos como o educativo¹², dando lugar á posibilidade dun público máis instruído mediante o *e-learnig*¹³, no que o alumno

---

¹¹ González, Sabín, Raquel, *Las TIC's en la gestión de recursos Humanos, cómo atraer, desarrollar y retener el talento a través de las NN TT*, Vigo, Ideaspropias, 2005, pp. 1-10.

¹² Cobo Romani, José Cristobal, “El concepto de tecnologías de la información. Benchmarking sobre las definiciones de las TIC en la sociedad del conocimiento” en Santos, María Teresa, López Roberto e Camacho, Idoia (Coord.), *Zer*, Vol. 14, Núm. 27, Universidad del País Vasco, 2009, p.30.

¹³ Procesos de ensinanza-aprendizaxe que se levan a cabo a través da Internet, caracterizados por unha separación física entre profesorado e estudantes e unha comunicación e interacción didáctica continuada. Neste proceso o alumno pasa a ser o centro da formación ao ter que autoxestionar o seu aprendizaxe coa axuda de titores e compañeros. Web del Centro de Formación Permanente de Sevilla, “*E-learning. Definición y Características*”, Universidad de Sevilla. Disponible en <http://www.cfp.us.es/e-learning-definicion-y-caracteristicas> (07/07/2016)

desenvolve a súa aprendizaxe a través da internet con estratexias non contempladas nun sistema tradicional de ensinanza¹⁴.

A pesar de todos os seus puntos positivos a crecente irrupción do mundo dixital en todos os ámbitos da vida do ser humano, a escala mundial, ten tamén os seus contras como a violación da privacidade, o illamento, adiccións, as fraudes, os acosos, etc¹⁵., ademais da creación dun tipo novo de exclusión denominado *brecha dixital*¹⁶, a cal contribúe a ampliar o abismo entre países e cidadáns con respecto á súa capacidade e medios de acceso a este novo mundo do coñecemento e a comunicación.

Centrándonos concretamente no universo que abarcan as TIC e a difusión cultural-patrimonial, hai que afirmar de novo que a posibilidade aberta na comunicación global dos bens culturais supuxo unha revolución de fondo calado no ámbito da cultura, xa que permitiu cambiar de forma evidente e progresiva a lóxica da difusión cultural, propondo novas formas de tratar e elaborar contidos, consumilos e difundilos¹⁷. O salto do soporte físico (libros, guías, etc.) ou contemplación directa dos bens culturais como elementos principais para o seu desfrute, á capacidade de contemplalos e adquirir toda a información sobre eles en tempo real con un sinxelo “clic” nos nosos PCs ou nos dispositivos móbiles, sen importar os kilómetros que nos separen deles, modificou e enriqueceu a nosa forma de relacionarnos cos mesmos, aumentando a accesibilidade comunicativa aos recursos patrimoniais.

Non obstante, para algúns profesionais esta revolución tecnolóxica pode converterse nun risco ou suxerir certas limitacións para a comunicación global do Patrimonio cultural se se impón exclusivamente como unha moda ou unha obrigaón, posto que esta debe implantarse exclusivamente cuns obxectivos marcados, ademais doutras cuestións relacionadas coa súa capacidade de substituír ó orixinal, á transmisión de

---

¹⁴ Santacana i Mestre, Joan e Coma Quintan, Laia, “El m-learning y la educación patrimonial” en *Manuales de museística, patrimonio y turismo cultural*, Santacana i Mestre, Joan e Coma Quintan, Laia (Coord.), Gijón, Trea, 2014, p. 56.

¹⁵ Bringué Sala, Xavier e Sádaba Chalezequer, Charo., *Nacidos digitales: una generación frente a las pantallas*, Madrid, Rialp, 2009, p.32-34.

¹⁶ Tello Leal, Edgar, “Las tecnologías de la información y comunicaciones (TIC) y la brecha digital: su impacto en la sociedad de México”, en Duart, Josep Manuel (Coord), *Revista de Universidad y sociedad del conocimiento*, Vol. 4, Nº 2, Barcelona, Universidad Oberta de Catalunya, 2007, pp.1-8.

¹⁷ Mateos Rusillo, Santos M., “Innovación en la comunicación global del patrimonio cultural: TIC” en Muñoz Cosme, Alfonso (Coord.), *Patrimonio Cultural de España*, Nº 4, Madrid, IPCE, 2010, p.115

---

confusións no espectador (abstraccións, perdas de escala e da concepción do monumento no seu entorno), o individualismo, á saturación ou á primacía do atractivo fronte os contidos¹⁸.

Aínda así no tocante á difusión patrimonial as TIC supuxeron unha total democratización do acceso ós bens culturais¹⁹, xerando novas formas de consumo e aportando toda unha serie de ferramentas que poñen a disposición, incluso dos máis reticentes a este tipo de ocio, unha nova experiencia para o contacto coa nosa cultura e a cultura global. As infinitas posibilidades comunicativas das que agora dispoñemos (páxinas web, redes sociais, discursos expositivos innovadores, visitas virtuais, recreacións, etc.) chegan agora a un número maior de usuarios que os medios tradicionais de fai unha décadas, aforrando tempo e esforzo soamente cun punto de conexión a internet e un dispositivo no que descargar gratuitamente ou non moitos dos contidos, xestionados de forma máis eficiente e sinxela que no punto de consulta físico. Establécese por tanto tamén neste proceso de difusión un acto de comunicación, na que a vontade da participación “é a que alimenta a cadea de valor do patrimonio, pois o desexo de saber e aprender, así coma as preguntas cuestionadas por aqueles cos que se dialoga, incitan unha nova relación con eses bens e os seus valores inherentes²⁰,” nunha “relación transitiva definida por un sistema descendente e ascendente da información onde se integra o proceso mediador”²¹.

Para moitos profesionais do campo unha boa política de difusión deberá polo tanto contar con catro obxectivos básicos²²: a xa comentada democratización da cultura, a rentabilización do patrimonio cultural da zona (turismo cultural), a educación e estima das institucións que se dedican a preservar e difundir a nosa propia cultura (Museos, Centros de Interpretación, etc.) e, por último (e non menos importante), conseguir que a sociedade aprecie os bens culturais como parte fundamental da súa existencia e da súa

---

¹⁸Bellido Grant, M.Luís, “Los fundamentos de medio digital” en *Difusión del Patrimonio Cultural y Nuevas Tecnologías*, Córdoba, Universidad Internacional de Andalucía, Junta de Andalucía, 2008, pp. 45-46.

¹⁹Mateos Rusillo, Santos, “Innovación en la ...”, p. 120.

²⁰Monterroso Motero, Juan Manuel, “A difusión e a información dentro da cadea de valor do patrimonial cultural” en *Os petroglifos do concello de Teo*, Teo (A Coruña), Concello de Teo, 2008, p.12.

²¹Monterroso Montero, Juan M., “A difusión e...”, p. 12.

²²Bellido Grant, M.Luís, “Los fundamentos de...”, p. 45.

identidade, feito que axude a protexelo e conservalo, transmitíndoo como legado ás xeracións futuras.

Para tratar de definir o alcance das distintas ferramentas dispostas para a difusión e o coñecemento dos bens culturais, é necesaria a identificación concisa dos mesmos mediante exemplos claros e mesmo reais, tanto nacionais como internacionais, que nos ilustren as distintas posibilidades das novas tecnoloxías da comunicación no campo do Patrimonio.

Primeramente compre incidir nun dos argumentos expostos anteriormente e que nos explica tamén José Castillo Ruíz²³, que destaca a importancia das TIC na tutela, protección e conservación do Patrimonio, pois serán empregadas para tal fin de forma paralela á difusión, e dicir, posuirán unha dobre función baseada no coñecemento e na protección.

Unha das posibilidades que nos brinda a Internet e as TIC é o acceso portais de información institucionais nos que consultar moita información de especial relevancia para o estudo do noso Patrimonio como os inventarios das coleccións dos museos españois (CERES), inventarios de documentación de Arquivos (PARES), páxinas sobre o ámbito concreto da restauración (*Portal Internet Culturel, Instituto Centrale per il Restauro de Roma*, etc.), a buscadores e bases de datos sobre o mundo da arte e o patrimonio (Ex.: *Artehistoria*,), a páxinas propias de distintas institucións cos seus datos específicos (*UNESCO, ICOM, Ministerio de Cultura, Instituto Andaluz do Patrimonio histórico*, etc.), a páxinas para a difusión turística dos Concellos e de monumentos concretos (*Turismo de Ávila, Catedral de Santiago, Torre Eiffel*, etc.), así coma o acceso a webs de organismos tan importantes coma museos, “referentes activos do emprego das novas tecnoloxías nos aspectos relacionados coa difusión”²⁴.

En España atopamos exemplos de recursos web de Museos de alta calidade, coma son a web do Museo do Prado (www.museodelprado.es), a do Museo Reina Sofía (www.museoreinasofia.es), a do Museo de Arte Contemporáneo de Castilla e León

---

²³ Castillo Ruiz, José, “Patrimonio histórico y nuevas tecnología. El Observatorio del Patrimonio Histórico Español (OPHE)” en Bellido Gant, Mª L. (Coord.), *Difusión del Patrimonio Cultural y Nuevas Tecnologías*, Córdoba, Universidad Internacional de Andalucía, Junta de Andalucía, 2008, pp. 23-33.

²⁴ Bellido Grant, M. Luísa, “Los fundamentos de...”, p. 48.

(www.musac.es) ou a Museo das Artes e das Ciencias de Valencia (www.cac.es); do mesmo xeito que existen bos exemplos internacionais coma a do Museo do Louvre (<http://www.louvre.fr>) ou do Guggenheim de Nova York (www.guggenheim.org), os cales integran en si mesmos distintos recursos informativos.

Nelas ofrécense nos todo tipo de información, independentemente do lugar no que nos atopemos, debidamente adaptada á linguaxe do soporte dixital, que abarca dende as exposicións permanentes e itinerantes, programas educativos, eventos, datos sobre o Museo e as coleccións, descarga de folletos informativos, fotografías, etc., ata os horarios de visita e tarifas, sumados a distintos servizos nos que volven formar parte esencial as TIC: as audioguías e signoguías, as aplicacións para dispositivos móbiles (*apps*), visitas virtuais, *podcastings* e a recreación mediante realidade virtual.

Estes servizos ou recursos, que poden presentarse incluídos ou externalizados ás páxinas web, contribúen en grande medida a complementar a difusión cultural no seu concepto xeral, marcando un forte avance naquelas tecnoloxías de comunicación que tratan de derrubar todo tipo de barreiras na búsqueda dunha óptima accesibilidade, dereito internacionalmente recoñecido e regulado por leis e tratados nos que se consideran a súa obrigatoriedade para todas aquelas instalacións, produtos e servizos de carácter público²⁵.

A posibilidade da aplicación de recursos tecnolóxicos (e derivados) como a xeración de audioguías e signoguías, textos en braille, enlaces mediante códigos QR, reproducións fidedignas de pezas arqueolóxicas ou obras de arte, etc., permiten ás persoas con necesidades especiais superar aquelas dificultades que os illan e exclúen do mundo e do universo patrimonial, facilitando que a difusión dos seus valores supere as barreiras existentes, chegando a calquera persoa por igual e creando un entorno máis inclusivo e respetuoso independentemente das súas circunstancias vitais e persoais. Estes aspectos están sendo analizados en profundidade hoxe en día en moitos museos, os cales paulatinamente se esforzan por engadir propostas expositivas marcadas por unha metodoloxía plantexada sempre dende a accesibilidade, alterando a súa visión tradicional de mero contedor de arte cara unha institución ó servizo da sociedade, na

---

²⁵Vázquez Fernández, Javier e Cacheda Barreiro, Rosa, “Marco normativo de las condiciones de accesibilidad” en *La accesibilidad de los museos: visiones y perspectivas: una propuesta de intervención en Galicia*, Cacheda Barreiro, et alii (Coords.), Santiago de Compostela, Andavira, 2015, pp. 49-81.

que a participación, a educación e a conservación forman parte do proceso comunicador ante un receptor activo, o cal demanda uns mecanismos e deseños que aporten unha experiencia non discriminatoria (basada en principios éticos²⁶) e accesible para todos²⁷.

Por outra anda atopamos tamén as aplicacións para dispositivos móbiles, vulgarmente coñecidas coma *apps*, as cales se poden descargar directamente ou enlazalas a través do escaneo de códigos QR, permitíndonos acceder á versión movil da web e a todos os seus contidos, como ás audioguías, ós trípticos, ós planos, etc., ademais das novas máis recentes das institucións. Algunhas destas *apps* ofrécenos grandes e impensables vantaxes para a observación dos bens patrimoniais que serían impensables *in situ*, en moitos casos por cuestións de seguridade e conservación (masificación de visitantes), tales coma a ofertada polo Museo do Prado (*Second Canvas Museo del Prado*), a cal nos permite a captura de detalles de 14 obras da exposición permanente en altísima definición para poder ver os *arrepentimentos* do artista, características das pinceladas, a policromía e outros datos aumentados, grazas a un escaneo con raios X, ademais da posibilidade de gardar e compartir imaxes, escoitar as audioguías e conectar o contido por medio de cable ou *airplay*²⁸ á TV²⁹.

O desenvolvemento das novas tecnoloxías permítenos tamén a dixitalización dos bens documentais e bibliográficos, facilitando exercer en boa medida o dereito de acceso libre e gratuío ós bens patrimoniais, tal como recollen as leis, independentemente do lugar no que nos atopemos e sen poñer en peligro a súa conservación se o seu estado é precario³⁰. Algún exemplo de experiencias virtuais deste tipo, entre moitas das que se nos ofrecen hoxe en día, podemos atopalas na páxina web

---

²⁶ CACHEDA Barreiro, Rosa e Lamigueiro Romero, Moisés, Fernández Martínez, Carla, “La accesibilidad en los museos: una visión desde la ética” en *La accesibilidad de los museos: visiones y perspectivas: una propuesta de intervención en Galicia*, CACHEDA Barreiro, Rosa, et alii, (Coords.), *La accesibilidad a...*, pp363-391.

²⁷ CACHEDA Barreiro, Rosa, Lamigueiro Romero, Moisés, Amado Fernández, Manuel, Rivas Amado ángel e Vázquez Fernández, Javier, “Hacia el desarrollo de una metodología de evaluación en los museos de Galicia. Análisis y propuestas” en *La accesibilidad de los museos: visiones y perspectivas: una propuesta de intervención en Galicia*, CACHEDA Barreiro, Rosa, Lamigueiro Romero, Moisés, Fernández Martínez, Carla e López Calderón Carme (Coords.), *La accesibilidad a...*, pp. 209-211.

²⁸ Envío de datos, imaxe ou son a unha pantalla mediante conexión sen cables.

²⁹ <https://www.museodelprado.es/apps/second-canvas-museo-del-prado> (07/06/2016)

³⁰ Castillo Ruiz, José, “Patrimonio histórico y...” p.28.

---

do *Museo Virtual de la Cultura Castreña*, na páxina de *Tourg Galicia* (na que tamen podemos ver a igrexa de Meira), na web do Teatro Real, etc.

Intrinsecamente relacionado coa tecnoloxía empregada para as visitas virtuais atopamos aquelas aplicacións e medios que nos facilitan a reprodución ou reconstrución do estado orixinal dos bens, sen ter que tomar medidas de restauración intrusivas, atopando exemplos desta última medida na reprodución en três dimensións da Vila Romana da Olmeda³¹, da cidade de Madinat al-Zahra³², de escenarios da Antiga Roma³³, de edificios coma o Partenon³⁴, etc.

Por último tanto nas páxinas web como noutro tipo de comunidades colaborativas ou de contidos, como os blogs e as redes sociais, atopámonos cos *podcastings*, vídeos xerados co obxectivo de ofrecer información actualizada ó espectador, de xeito atractivo e que o incite a interesarse polo tema e o manteña informado das novidades.

Para rematar nesta pequena introdución relacionada coa presenza das TIC na difusión cultural, non podemos pasar por alto a forza coa que as distintas comunidades colaborativas, é dicir, redes sociais e blogs, se intruduciron no ámbito da cultura, adoptadas mesmo polas institucións para contribuír no proceso de divulgación das actividades e márketing, de xeito que cada día chegue con maior facilidade a un elevado número de persoas, as cales poden participar na mellora das mesmas mediante a comunicación das súas experiencias, necesidades e gustos persoais.

Tampouco podemos pasar por alto todos aqueles dispositivos fixos que se instalan nos distintos puntos de información, xacementos arqueolóxicos ou Museos, tales coma pantallas táctiles, proxectores, etc., os cales nos permiten vivir *in situ* unha experiencia didáctica aplicando moitas das ferramentas anteriormente descritas.

---

³¹Villa Romana La Olmeda - Reconstrucción Virtual en 3D, disponible en <https://www.youtube.com/watch?v=MRPaXpr7qU8> (06/07/2016).

³²Medina Azahara 3D, disponible en <https://www.youtube.com/watch?v=RDXCSEygUdo> (06/07/2016).

³³Reconstrucción 3D de escenarios de la Antigua Roma do CEIP Pedro Antonio de Alarcón disponible en <https://www.youtube.com/watch?v=cF3o9-iqRb8> (06/07/2016).

³⁴Reconstrucción en 3D do Partenón de Atenas, disponible en <https://www.youtube.com/watch?v=Ey-jDKHLKLM> (06/07/2016).

Con todo o exposto anteriormente podemos afirmar que a Internet estase a converter “nun dos medios con máis presente e futuro para difundir a cultura”³⁵, polo cal entendemos que todas aquelas empresas, organismos e institucións culturais que traballen no eido do patrimonio, deberían adaptarse a estas novas tecnoloxías para acadar os seus obxectivos de difusión e comunicación, aspirando ofertar ó espectador unha experiencia cultural innovadora e didáctica, a cal á súa vez contribuirá en boa medida coma instrumento de formación e de sensibilización do público ante o noso patrimonio (*pedagogía do patrimonio*³⁶), tal como trataremos de plantexar neste proxecto que se aplicará para a difusión do patrimonio monástico do Mosteiro Cisterciense de Santa María de Meira.

---

³⁵ Mateos Rusillo, Santos, “Innovación en la ...”, p.123.

³⁶ Hernández Hernández, Francisca, *El patrimonio cultural: la memoria recuperada*, Gijón, Trea, 2002, pp.435-439.

5. BASES CONTEXTUAIS

5- Bases Contextuais: Meira e o seu entorno.

Para a correcta definición do alcance e dos obxectivos do noso proxecto será fundamental coñecer as dinámicas do territorio para o que foi deseñado e as características sectoriais ó que pertence, aspectos que analizamos a continuación.

5.1. Dinámica territorial

No presente apartado detállanse os factores referentes ao territorio, entendido como aquel espazo natural ou administrativo para o que está previsto o desenvolvemento deste proxecto titulado *O Mosteiro de Santa María de Meira: Proxecto de dinamización do Patrimonio monástico a través das TICs*, e que circunscribimos por cuestións de operatividade ó concello de Meira, do cal analizaremos algúns indicadores que definen as súas características demográficas.

Lámina. 6: Ubicación xeográfica do Concello de Meira (Fonte:wikipedia)

O Concello de Meira é un municipio lucense que pertence á diocese de Lugo, situado a 34 km da capital da Provincia cara o noroeste³⁷ entre a comarca da Terra Chá e as Serras Orientais, cunha superficie total de 47 km², onde o relevo marcado pola Serra de Meira divide o territorio en dúas metades, nas que tamén atopamos vales coma por onde discorre o Miño no seu nacemento e o Eo. Ó norte limita co Concello de Riotorto, ó sur co de Pol, ó leste co de Ribeira de Piquín e ó oeste co Concello da Pastoriza³⁸.

Neste territorio, repartidos nas parroquias de Seixosmil e Meira, segundo os datos aportados polo Instituto Galego de Estadística e polo Instituto Nacional de Estadística (publicados tamén na páxina do concello) residen un total de 1749 habitantes, dos cales 179 son menores de 16 anos, 1.055 de entre 16-64 anos e 515 maiores de 64 anos³⁹. Se atendemos á distribución por sexos e nacionalidade, atopámonos cos seguintes datos sobre a poboación meirense.

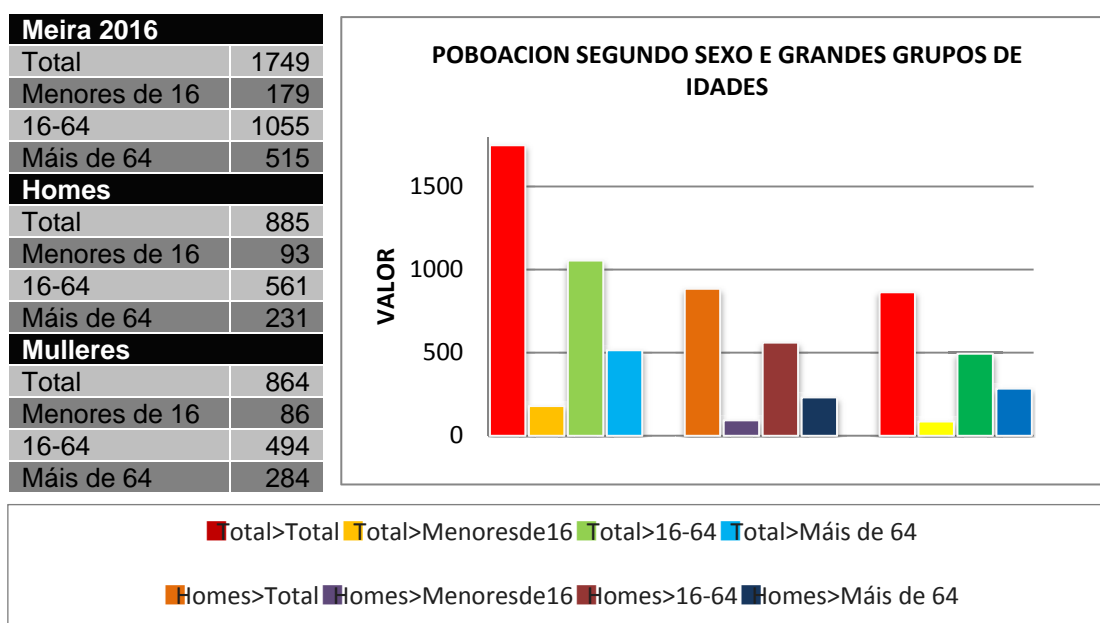

Lámina 7: Poboación segundo sexo e grande grupos de idade. (Fonte: Instituto Galego de Estadística. Padrón municipal de habitantes 2015).

³⁷ Coordenadas GPS: latitude: 43,214544 | 43° 12' 52,36"; lonxitude: -7,294149 | -7° 17' 38,96".

³⁸ <http://www.concellodemeira.com/>, 17/06/2016.

³⁹ Datos por municipios do Instituto Galego de Estadística (IGE) do 2015, último ano de análise demográfico dispoñible. <http://www.concellodemeira.com/>, 19/06/2016.

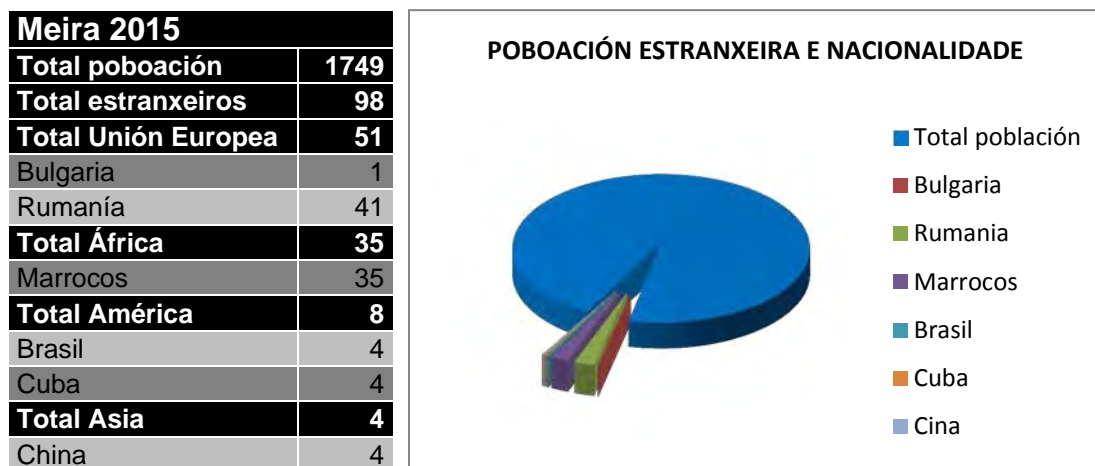

Lámina 8: Poboación estranxeira e nacionalidades (Fonte: Taboas e gráfico de creación propia segundo os datos do Instituto Galego de Estadística do ano 2015).

Porcentaxe de poboación segundo ámbito xeográfico	Densidade de poboación	Idade media no 1 de xaneiro	Porcentaxe de poboación menor de 20 anos	Porcentaxe de poboación entre 20 e 64 anos	Porcentaxe de poboación de 65 e máis anos	Índice de envellecemento	Índice de sobre-envellecemento	Índice de dependencia global	Índice de estrutura da poboación en idade activa	Índice de recambio da poboación en idade activa
31,8	37,7	49,3	12,6	57,8	29,6	235,4	22,0	63,9	127,4	187,2

Lámina 9 : Indicadores demográficos. (Fonte: Instituto Galego de Estadística. Táboa de indicadores demográficos de Meira do ano 2015).

Os gráficos e os distintos datos contrastados a través do INE e o IGE móstrannos, como é habitual en Galicia e o resto do territorio español, unha poboación envellecida e con pouco crecemento, reflectida nos escasos nacementos e unha maioría destacable de persoas adultas-maiores, ademais da suma dun alto porcentaxe de persoas dependentes (nenos e maiores).

No que se refire á economía, Meira conta cun sector primario moi arraigado por tratarse dun concello fundamentalmente rural. Nel destaca a cría de gando vacún, ovino, porcino e cabalar, ademais da produción agricultora de subsistencia en canto a hortalizas e patacas, e cultivos para a alimentación da cabana gandeira.

O sector industrial aséntase principalmente no polígono industrial ubicado na vila, e as empresas están vencelladas á transformación de produtos derivados do sector primario, coma unha fábrica de produtos lácteos, unha fábrica de gasosas (La Pitusa) e un serradoiro, ademais dunha empresa de prefabricados de formigón, entre outras.

O sector servizos, cun total de 128 empresas, é o sector que maior número de emprego xera de todas as empresas do concello⁴⁰.

5.2. Dinámica sectorial

Detallar aquelas características sectoriais fundamentais onde se enmarca o noso proxecto, o sector da cultura e a súa promoción, será imprescindible para a posterior avaliación das necesidades, as cales analizaremos a continuación e pretendemos solventar na medida do que sexa posible coa nosa proposta.

Os datos estadísticos máis recentes, publicados polo Ministerio de Educación, Cultura y Deporte, sobre o financiamento e gasto público en cultura derivado das administracións estatal, provincial e local, revélanos un descenso acusado de fluxo de fondos nos últimos anos debido a crise económica, aínda que en todo este proceso, o aporte na promoción e xestión de bens e servizos culturais, mantívose em niveis superiores, fronte a outros ámbitos da cultura⁴¹.

Galicia atópase na quinta posición entre as comunidades autónomas mais atractivas en función á súa oferta cultural, tanto para a poboación nacional como a internacional, as cales cada vez máis apostan por destinos con ofertas culturais de

---

⁴⁰ Meira conta cun total de 169 empresas, distribuídas segundo a súa actividade en: 23 industria, 18 construción e 128 do sector servizos. <http://www.concellodemeira.com/>, (19/06/2016).

⁴¹ Datos do *Anuario de estadísticas culturales*, Secretaría General Técnica Ministerio de Educación, Cultura y Deporte, 2013, <http://www.mecd.gob.es/> (15/07/2016).

---

ocio para as súas vacacións, preferindo un turismo individualizado, tranquilo, no que experimente un contacto coa natureza e a cultura, lonxe da masificación⁴².

O Concello de Meira, dende a Concellalía de Educación, Cultura, Feiras, Festas, Deportes, Xuventude e Turismo, traballa no desenvolvemento das distintas ofertas culturais e turísticas que nos atopamos a día de hoxe no municipio (festivais, rutas turísticas, conferencias, talleres didácticos, etc), co obxectivo de por a disposición do público un abano de actividades de carácter lúdico e educativo dentro do eido cultural, tratando tamén de dar a coñecer o patrimonio cultural do que o concello dispón.

Para esta laboura os técnicos municipais contan cunha serie de infraestruturas como son o Centro Sociocultural, a Biblioteca e a Oficina de Turismo, destacando con diferenza esta última, xa que de forma continua desenvolve unha intensa e produtiva actividade que ten como obxectivo a dinamización do territorio mediante diferentes e variadas propostas⁴³, ademais de dar a coñecer o entorno natural, histórico e patrimonial do Concello ó turista que decida achegarse a Meira.

Un bo exemplo desta laboura de difusión e dinamización do patrimonio levado a cabo dende esta oficina son a organización das últimas xornadas sobre as pinturas murais da igrexa⁴⁴, o proxecto de construción dunha maqueta do conxunto monástico do século XVIII, a difusión dos traballos de restauración desenvolvidos na igrexa ou o recoñecemento da ruta alternativa do Camiño de Santiago que pasaba por Meira⁴⁵; todo elo co obxectivo de dar a coñecer a importancia do patrimonio cultural do Concello, apostando por fomentar a participación dos veciños nesta tarefa, garantindo deste xeito o respecto e a conservación deste legado.

Para a difusión destas actividades, ademais dos folletos informativos, notas de prensa e o contacto directo coa técnico da Oficina de Turismo, o Concello conta cunha páxina web oficial⁴⁶, financiada con fondos europeos e a Deputación Provincial, con

---

⁴² García Enche, Blanca, *Márketing del turismo rural*, Madrid, Pirámide, 2005, pp.25-26.

⁴³ Este feito púideno comprobar en persoa durante as miñas FCT na Oficina de Turismo no ano 2014.

⁴⁴ http://www.concellodemeira.com/portal_localweb/p_156_contenedor1_ayto_meira.jsp?seccion=s_fnot_d4_v1.jsp&contenido=4985&tipo=8&nivel=1400&layout=p_156_contenedor1_ayto_meira.jsp&codResi=12&language=gl&level=1

⁴⁵ Información proporcionada directamente por dona Yoani Jartín Salgado, técnico actual da Oficina de Turismo do Concello de Meira.

⁴⁶ <http://www.concellodemeira.com/>, (19/06/2016).

apartados específicos, segundo os principais bloques (Concello, servizos municipais e Turismo), divididos en subapartados nos que podemos rastrexar as nosas preferencias.

Por último tamén debemos destacar o papel das asociacións culturais, un total de sete⁴⁷, as cales recollen nos seus estatutos fundacionais o interese pola cultura e o desenvolvemento de toda unha serie de actividades encadradas no eido.

- Asociación Cultural M de Meira
- Asociación de Pais e Nais de Meira
- Asociación de Amas de Casa Río Miño
- Asociación Amigos da Malla
- Asociación Mulleres Rurais de Meira
- Asociación de Pensionistas e Xubilados de Meira
- Gaitafilmes

5.3. Diagnóstico e análise DAFO

Ante os datos aportados tras o análise do contexto sectorial do proxecto, e centrándonos principalmente naqueles relacionados coas actividades relacionadas co Patrimonio do Concello, cabe indicar que aínda dispendo dun recurso web preséntase unha notable invisibilidade do mosteiro e todas as actividades comprendidas dentro da difusión patrimonial, pois agás pequenas e curtas notas informativas e referencias xerais sobre o mesmo, non atopamos máis mecanismos ou dinámicas innovadoras que nos aporten unha experiencia máis profunda no coñecemento do patrimonio meirense.

O apartado concreto adicado ó mosteiro resúmese a unha descrición xeral do mesmo, aplicando unha dinámica pouco atractiva baseada nun longo texto, acompañado dunha guía descargable e unhas poucas fotografías, feito que contrasta coa relevancia real que supón o mosteiro dentro do patrimonio monástico galego e da identidade propia do concello, pois como ben nos indican Amor Meilán “la villa de Meira no tiene historia local propiamente dicha: en la Edad Media y aún en la moderna, su historia es la de su monasterio de Bernardos”⁴⁸.

Por esta razón o proxecto *O Mosteiro de Santa María de Meira: Proxecto de dinamización do Patrimonio monástico a través das TICs* tratará de cubrir estas

---

⁴⁷ Existen polo menos outras catro máis pero non se insiren dentro do ámbito cultural.

⁴⁸ Cita a Amor Meilán reproducida en Yáñez Neira, Fray Damián, *El monasterio cisterciense y la villa de Santa María de Meira*, Lugo, Servicio de publicacións da Deputación Provincial de Lugo, 1993, pp. 9.

carezas detectadas neste diagnóstico e de colocar o mosteiro á altura da súa relevancia, pondo á disposición do público distintos mecanismos para o seu coñecemento.

A continuación recorreremos a un análise DAFO que nos mostrará, de xeito ordenado, as oportunidades e fortalezas do noso proxecto neste entorno, así como as debilidades e ameazas ás que debe afrontarse.

Debilidades <ul style="list-style-type: none"> -Baixo índice de incorporación ó emprego das novas tecnoloxías e Internet nalgúns sectores sociais. -Costes económicos.	Ameazas <ul style="list-style-type: none"> -Crise económica. -Colectivos de consumidores con pouco interés ou coñecemento das novas tecnoloxías -A reacción imprevisible do consumidor ante algo novo.
Fortalezas <ul style="list-style-type: none"> -Amplia a oferta de contidos. -O proxecto da a coñecer o patrimonio rexional: podendo axudar a xerar unha forte identidade. -Fomenta o turismo cultural: posibilita o aumento de visitas por motivos culturais. - Innovación e accesibilidade. -Integración de colectivos con capacidades especiais e en risco de exclusión. -Recoñecemento do patrimonio cultural existente. -Respeto dos medios existentes. - Existencia de proxectos similares na contorna.	Oportunidades <ul style="list-style-type: none"> -Creación dunha marca turística accesible. -Crecemento do tempo de ocio e a demanda de bens e produtos culturais. -Crecente protagonismo das TIC nas estratexias e iniciativas culturais. - Conexión coa sociedade da información, das novas oportunidades e coa industria do coñecemento e a cultura. -Mellora das condicións de vida dos cidadáns no seu achegamento ó patrimonio. - Nicho de mercado amplo e posibilidade de exercer como exemplo para a execución doutras iniciativas similares relacionadas. -Política de difusión e protección do Patrimonio. -Acceso libre e gratuito.

5.4. Orixes e antecedentes do proxecto

As orixes deste proxecto xurden ante unha necesidade detectada no tocante ás ferramentas e recursos de difusión do patrimonio monástico meirense, as cales reflexan unha tendencia xeral en canto á falta de dinámicas innovadoras, vencelladas ó tratamento tradicional da cultura e a súa difusión, ben por falta de recursos humanos, tecnolóxicos ou económicos. A importancia do mosteiro, e o seu valor cultural para a cidadanía, foron asumidos como factores claves polos que era necesario actuar e desenvolver un proxecto desta índole, adaptándoo ás novas realidades, sen buscar a oferta do patrimonio monástico coma un produto comercial, se non coma mostra e legado do pasado do que debemos fomentar o seu coñecemento.

Como xa sinalamos en apartados anteriores o concello de Meira presenta unha páxina web onde o mosteiro ten o seu lugar, un apartado que recolle a descrición básica do monumento e unha guía para o coñecemento, podendo identificalos como antecedentes locais do noso proxecto.

Nembargantes o presente proxecto trata de ir máis alá coa creación dun recurso web onde o mosteiro de Meira sexa o protagonista, cunha gran variedade e dinámica de contidos que colaboren á difusión e coñecemento do Ben Patrimonial mediante un desenvolvemento máis exhaustivo, rigoroso e eficaz.

5.5. Estrutura de xestión do proxecto

A estrutura de xestión plantexada para a creación do recurso web no que se basea proxecto *O Mosteiro de Santa María de Meira: Proxecto de dinamización do Patrimonio monástico a través das TICs* será sinxela:

- Director do proxecto: Será o representante da empresa seleccionada para a montaxe da páxina. Entre as súas funcións estará coordinar a súa labor co Concello no referente a cuestións económicas, estruturais, formais e de contidos. O director contará cun equipo altamente cualificado e estruturado segundo áreas (editor, programador, deseñador gráfico, técnico de sripts, etc), os cales levarán a diante o proxecto en conxunto.

- Xestión da páxina: Unha vez finalizada a elaboración da mesma, a xestión estará en mans do técnico de Turismo do Concello que supervisará os seus contidos e desenvolverá a laboura de difusión aplicando todos os recursos que a mesma lle ofrece, de xeito que se podan aproveitar totalmente os beneficios plantexados no deseño do proxecto. Asemade se encargará de actualizar diariamente os contidos.

6.FORMULACIÓN DO PROXECTO

6- Formulación do proxecto

6.1. Definición da actividade

O proxecto “*O mosteiro de Santa María de Meira: Proxecto de dinamización do Patrimonio monástico a través das TIC*”, ten como obxectivo a creación dun recurso web dende onde dar a coñecer o conxunto monástico e todas as actividades relacionadas co mesmo, facilitando ós usuarios unha experiencia didáctica e un contacto próximo co monumento e a contorna que o rodea, minimizando a barreira do tempo e o espazo.

O desexo de divulgación e difusión do patrimonio do antigo mosteiro será o eixe fundamental sobre o que xire o proxecto, tomando como ferramentas esenciais todos aqueles recursos das novas tecnoloxías da información e a comunicación que sexan precisos, recollidos e administrados dende unha páxina web.

Dende esta páxina accederemos a diversos contidos. Algúns deles permanentes, como os referidos á historia e orixe do mosteiro, da Orde do Císter, a súa arquitectura, a súa escultura, e a súa pintura, outros relativos á información de interés para a visita como horarios, tarifas, descarga de folletos, visita virtual da igrexa, e a información de actualidade relativa a eventos, actividades, proxectos, notas de prensa, etc.

6.2. Destinatarios

“Para asegurar empiricamente que un sitio cumpre cos niveis de usabilidade requeridos, o deseñador precisa dunha metodoloxía, de técnicas e procedementos ideados para tal fin [...] en moitos casos conducido polo usuario, as súas necesidades, características e obxectivos”⁴⁹.

Como ben nos indican a referencia anterior, para o deseño dunha páxina web é esencial definir claramente os destinatarios ou os futuros usuarios da mesma, co obxectivo de estudalos e establecer cales son as súas limitacións, habilidades e necesidades reais no tema sobre o que se está a traballar, tratando de solventalas e

---

⁴⁹ Hassan, Yusef, Martín Ferández, F.Jesús y Lazza, Ghzala, “Usabilidad y Arquitectura de la Información” en *Hipertext.net*, Nº 2, Sección Científica de Ciencias de la Documentación, Departamento de Periodismo y de Comunicación Audiovisual de la Universidad Pompeu Fabra, 2004, p3. https://www.upf.edu/hipertextnet/numero-2/disenyo_web.html (23/06/2016)

permitir una accesibilidade efectiva ós distintos servizos que se facilitarán, neste caso concreto, aqueles que ofertaremos dende a páxina web do mosteiro de Meira.

No tocante ó establecemento concreto dun tipo de usuario da nosa páxina web cabe apuntar que estará destinada a un público interesado no turismo cultural, no patrimonio, na arte relixiosa, baseando os seus intereses no coñecemento da historia, etnografía, arte, patrimonio, etc., dos pobos, na que unha vila pequena do interior, como é Meira, encaixa perfectamente.

Para o proxecto do recurso web tamén teremos en conta a variabilidade do usuario en canto ás capacidades e limitacións no emprego das novas tecnoloxías, pois podemos atoparnos tanto cun usuarios dun nivel avanzado coma con outros dun nivel moi básico, polo que o deseño da páxina fundamentarase na sinxeleza en canto ó acceso ós contidos, de xeito que se mostre para todos coma un recurso didáctico e informativo altamente útil e accesible.

6.3. Cronograma

A continuación, na seguinte táboa, quedan expostos os tempos estimados⁵⁰ de realización dun proxecto destas características

DESEÑO, PROGRAMACIÓN DA EXECUCIÓN, XESTIÓN DE RECURSOS E CAMPAÑA PUBLICITARIA	XANEIRO	FEBREIRO	MARZO	ABRIL	MAIO
Deseño do proxecto ou proposta	X				
Definición e deseño dos contidos		X			
Xestión, planificación e captación dos recursos necesarios			X		
Deseño da campaña publicitaria e difusión			X	X	X

⁵⁰ Tempos aproximados sometidos a diferentes variables (adquisición de recursos, tempos de programación prorrogados debido a necesidades funcionais, necesidade de testeos, etc). Datos apoiados en base a consultores de Incentea (España) Tecnología de Gestión SL., grupo de empresa de prestación de servicios profesionales nas áreas das Tecnoloxías da Información e Comunicación, Marketing e Innovación, Consultoría de Negoci, e Inxeñería de Produto.

nos medios					
IMPLEMETACIÓN DO RECURSO WEB					
Deseño multimedia na plataforma seleccionada				X	
Implantación da páxina e testeo de resultados (garantía de óptimo funcionamento)				X	
EVALUACIÓN					
Monitoreo e recollida de datos durante o deseño e a execución (co obxectivo de coñecer se se están cumprindo os os obxectivos.)	X	X	X	X	
Reunión do equipo de produción				X	
Realización del informe final de evaluación					X

7. PRODUCCIÓN DO PROXECTO

7- Producción do proxecto

Tendo en conta todos os aspectos estudados nos puntos anteriores (necesidades, obxectivos, usuarios, información contextual, etc.), pasamos a explicar o procedemento para a materialización da páxina web sobre o mosteiro de Meira, os contidos implantados na mesma e os distintos factores que se terán en conta para materializar con éxito o noso recurso divulgativo e didáctico.

Previamente, empregando os datos recollidos ata o de agora, é preciso a organización e planificación da estrutura destes contidos: a súa escolla segundo uns criterios de calidade e orde, a selección dos formatos, do esquema co que se interrelacionarán en si, etc. Este traballo será levado a cabo por medio dun equipo cualificado que se encargará dos distintos pasos⁵¹, sempre baixo as preferencias do demandante⁵².

Neste caso cabe destacar que, ó tratarse dun proxecto de traballo persoal e non empresarial, non dispoñemos deste amplo equipo de produción, máis funcionarei como tal na medida das miñas posibilidades.

Nesta organización inicial será tamén interesante que o equipo encargado realice traballos previos de "Benchmarking", que consiste na observación e avaliación detallada de distintas páxinas de alta calidade do noso ámbito temático, as cales nos podan servir como referencia e aprendizaxe para crear un recurso web produtivo e competitivo⁵³.

7.1 Rexistro e hospedaxe do dominio

O primeiro paso para a creación da páxina web será o rexistro do dominio, e dicir, a dirección de internet a través da cal os usuarios potenciais buscarán e accederán á web e ós seus contidos. Unha vez adquirido o dominio procédese á búsqueda do aloxamento web ou *hosting*, un espazo no disco duro dun servidor que ten conexión permanente a Internet e que é alugado por un usuario para publicar información a unha empresa

---

⁵¹ Profesionais xa apuntados no apartado adicado á estrutura de xestión do proxecto.

⁵² Neste caso o demandante do proxecto sería o concello de Meira, debendo existir una comunicación continua entre o xefe ou director da execución do proxecto e o representante da institución demandante.

⁵³ Spendolini, Michael J., *Benchmarking*, Norma, Colombia, 2005, pp 3-6.

prestadora de servizos de Internet”⁵⁴. Unha vez realizados estes dous pasos procederáse a enlazar ambos, dominio e aloxamento, vinculados tamén a través dun correo web.

No noso caso, para a creación do recurso web sobre o mosteiro de Meira, seleccionamos a plataforma wordpress.org⁵⁵ entre a gran oferta de empresas de aloxamento web dispoñibles, a cal nos permitiu rexistrar un dominio vinculado a un correo electrónico, <https://proxectomeira.wordpress.com>, e dispor dun aloxamento para os contidos do proxecto. Debido á escolla nesta plataforma dunha opción libre de pagos, o dominio leva consigo de forma obrigatoria a publicidade de wordpress.

Nesta plataforma dispoñemos tamén directamente dun CMS propio co que traballar, seguinte apartado no proceso de creación da páxina web.

7.2 Instalación dun CMS

CMS son as siglas inglesas (*Content Management System*) do que en galego podemos traducir coma Sistema Xestor de Contidos, e dicir, un programa informático que nos serve de soporte e nos permite crear, xestionar e publicar contidos dunha web, existindo diversas categorías e posibilidades con respecto ós mesmos que permiten ó usuario xestionar eficazmente a súa web aínda que non teña elevados coñecementos sobre a súa edición⁵⁶.

Neste caso, como xa indicamos, dispomos do propio CMS na plataforma [Wordpress.org](https://wordpress.org), que é un software web gratuíto que se pode empregar para crear un sitio web, unha *app* ou un blog, sendo esta última posibilidade a máis empregada e mellor valorada polos usuarios⁵⁷. Cunha rápida instalación, un sinxelo sistema de xestión de contidos e gran cantidade de temas e plugins, poderemos crear eficazmente un prototipo gratuíto ou páxina modelo do que nos gustaría que fose a páxina web final sobre o mosteiro, elaborada posteriormente por especialistas en programación empregando recursos e CMS máis avanzados.

---

⁵⁴ <http://www.guiawebmaster.com/alojamiento-web/alojamiento-web.php> (12/07/2016)

⁵⁵ Seleccionada principalmente pola súa gratuidade e se selecciona na mesma opción avanzada de pago.

⁵⁶ <http://www.desarrolloweb.com/articulos/que-es-un-cms.html> (12/07/2016)

⁵⁷ <https://wordpress.org/>(12/07/2016)

7.3. Deseño de contidos e estrutura de navegación

En canto ós contidos da páxina⁵⁸ foron concretados en base a un plan de desenvolvemento de contidos (tendo en conta todos os requirimentos que acabamos de mencionar) no que se definiron aqueles aspectos máis relevantes en base a un esquema inicial, a partir do cal se redactou a información extraída e debidamente tratada da bibliografía específica publicada sobre o Mosteiro de Meira.

Estes contidos tamén se redactaron atendendo a cuestión propias da edición web⁵⁹, e dicir, textos breves e concisos no que se expoñan simplemente os aspectos máis relevantes, ben estruturados, con títulos e subtítulos claros, frases sinxelas sen demasiados vocábulos técnicos que dificulten a súa comprensión, permitindo unha abordaxe dinámica e directa dos mesmos na que o usuario poda enlazar contidos sen atoparse con exceso de información innecesaria.

Cabe destacar que contidos foron tamén traducidos a dúas linguas máis, castelán e inglés, ós cales se acceden a través dun botón do menú, co obxectivo de ampliar o ámbito de usuario e chegar a un maior número de persoas, incluso fora de Galicia⁶⁰.

---

⁵⁸ García León, Alicia, “Etapas en la creación de un sitio web”, en *Biblios: Revista electrónica de bibliotecología, archivología y museología*, N° 14, Perú, 2002, pp. 5-6. Dispoñible en <https://dialnet.unirioja.es/ejemplar/59425> (16/07/2016)

⁵⁹ *Ibidem*.

⁶⁰ Para ver os contidos desglosados por apartados e nos tres idiomas vexanse Anexos.

- Inicio/ Novas:

- Historia:

- A Orde do Císter
- Xénese do mosteiro

- A igrexa

- Arquitectura
- Retabilística
  - Retablo Maior e Colaterais
  - Retablos de San Xosé e da Virxe dos Desamparados
  - Retablos da Virxe das Angustias e o Cristo da Agonía
  - Retablos de San Antonio e Santiago
  - Antigo Retablo Maior
- Capela das Reliquias
- Arte funerario e outros obxectos
- Ourivería

- O mosteiro

- Visitas

- Horarios
- Guías / planos
- Audioguías
- Tour Virtual
- Reservas / Contacto

- Galería fotográfica

- Idiomas

A estrutura dos contidos da nosa páxina web ven definida pola relación que existe entre as distintas páxinas propias do sitio ou apartados, as cales o fan segundo unha orde específica acordada de antemán co obxectivo de que o usuario encontre neste recurso unha información relacionada entre si de forma sinxela, clara e atractiva, ampliando as posibilidades de conexión entre datos. “A base dun sitio ben deseñado é unha estrutura definida con precisión”⁶¹.

Por elo deseñouse e aplicouse para o noso recurso web unha estrutura denominada de rede⁶², modelo que se fundamenta nun sistema no que todas as páxinas están relacionadas entre sí, e na que o usuario pode navegar sen limitacións enlazando unha páxina con outra.

Na nosa páxina web sempre teremos dispoñibles unha serie de menús que nos faciliten este tránsito entre apartados de forma sinxela, posibilitando ó usuario interconectar apartados sen necesidade de voltar continuamente ó menú principal.

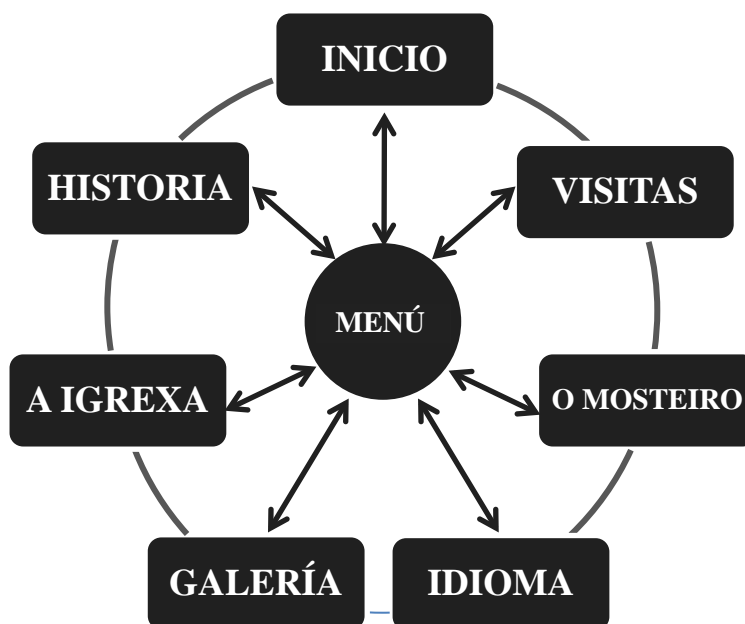

Lámina 11 : Ordinograma da estrutura da páxina. Debuxo propio.

⁶¹ Green, Tom, Chilcott, Jordan L., e Flick, Chris S., *Studio MX: Creación de Sitios Web*, Madrid, Anaya Multimedia, Madrid, 2003, p-107.

⁶² *Ibíd*em, p. 109.

7.4. Deseño de estilos

Neste punto especificase o aspecto visual ou gráfico da nosa páxina web, a forma en como se mostra para o usuario, os compoñentes presentes en cada páxina do sitio e a interacción dos distintos elementos multimedia dos que dispón.

7.4.1. Deseño tecnolóxico

A páxina web para o mosteiro de Meira é un sistema hipermedia, unha plataforma caracterizada pola posibilidade de incluír non só textos escritos, se non tamén imaxes, audios, vídeos, mapas e capacidade de hipertexto para enlazar con páxinas similares na búsqueda de maior información para aqueles máis curiosos (contribuíndo a non saturar o noso espazo), resultando unha tecnoloxía de amplo potencial educativo e que enriquecen a experiencia didáctica.

Un bo exemplo desta afirmación é o enlace coa páxina www.turismo.gal, na cal se nos facilita unha visita virtual con fotografías 360º do monumento. Ademais o apartado adicado á galería, así coma as distintas fotografías que acompañan e ilustran os textos, os enlaces de descargas de planos, de folletos e audioguías (esenciais para as persoas con discapacidade auditiva) aportan moita información. Outra opción é o contacto coa Oficina de Turismo de Meira a través dos formulários que ten a dispor do usuario.

Esta páxina web caracterizarase tamén pola existencia dunhos contidos fixos e un apartado variable e interactivo, que lle corresponderá Inicio/Novas, no que periódicamente se publicarán os últimos acontecementos sobre o mosteiro e actividades culturais relacionadas, existindo a posibilidade da interacción do usuario mediante “clicks” que indiquen se lles gustou a páxina e a difusión do noso contido nas redes sociais.

Ademais, co obxectivo de mellorar a accesibilidade e as prestacións, poderanse xerar códigos QR para colocar en pequenas placas distribuídas pola igrexa e os restos do mosteiro⁶³, de xeito que calquera dispositivo móbil poda escanealo e acceder directamente ó contido relacionado presente na nosa páxina.

---

⁶³ Véxase Anexo III como exemplo de panel turístico tipo con código QR, ó que tamén se lle incluírá escritura en braille, que se poderá instalar para tal fin na igrexa e restos do mosteiro.

7.4.2. Deseño comunicativo

“Un sitio web é unha estrutura de información que posúe unha expresión gráfica que permite a súa visualización e navegación”⁶⁴.

Este formato gráfico non é máis que o deseño comunicativo que empregamos para presentar de forma visual os contidos da nosa páxina ó usuario, distribuíndo os elementos segundo importancia e xerarquía, establecendo os menús despregables, a barra de navegación, a presentación gráfica dos distintos niveles do esquema acordado para a páxina, o formato dos textos (cor e fonte) e os encabezados e pé de páxinas, entre outros.

Para o deseño comunicativo da nosa páxina establecemos as seguintes características:

- Interfaz de usuario sinxela, cunha coidada distribución e unha gama de cores (azul, gris e negro) que se afastan de estridencias.
- Encabezado de páxina fixo presidido por unha foto do mosteiro seguida por unha barra de menú horizontal, onde podemos despregar os distintos apartados que nos dan acceso ás páxinas do sitio de forma xerarquizada.
- A parte inferior presentase variable, mostrando os contidos de cada páxina seleccionada na barra de menú. Ó pé da mesma atopámonos sempre con mecanismos de comunicación entre usuario e aplicación (compartir en redes sociais). Na marxe superior esquerda atopamos tamén hipervínculos que dan acceso a redes sociais propias do sitio, ata o momento inexistentes pero que a súa implementación futura podería ampliar as posibilidades de interacción e comunicación do sitio.
- A páxina adicada a Inicio/novas non despregará menú, se non que presentará directamente os enlaces ás distintas novas sobre o mosteiro e as súas actividades culturais relacionadas, acompañadas de fotografías.
- As imaxes pódense atopar en tres formatos: GIF, JPG, GPN.
- Os audios serán MP3, MIDI ou WAB.

---

⁶⁴García León, Alicia, “Etapas en la ...”. p.7.

7.5. Validación final de contidos e funcionamento

Rematada á edición e a implantación dos contidos da web é preciso executar unha serie de probas de forma exhaustiva para determinar se todo funciona correctamente.

- Comprobación de que a páxina e todos os seus apartados funcionan correctamente.
- Comprobación da visualización de fotografías e reprodución de audios.
- Comprobación da posibilidade de descarga de audios e documentos dispostos para ese fin.
- Comprobación da rapidez de descarga.
- Detectar e reparar vínculos ou enlaces rotos que conectan cos documentos e contidos da páxina.

7.6. Recursos

Para a posta en marcha do noso proxecto de creación dun sitio web identificativo do Mosteiro de Meira precisaremos tres tipos de recursos: humanos, materiais e económicos.

Os recursos humanos serán aquelas persoas designadas para os equipos de organización, xestión e execución do proxecto.

Os recursos materiais necesarios para o desenvolvemento da actividade serán diversos, tales coma material de oficina, ordenadores, escáner, cámara dixital, bibliografía, internet, etc.

Por último encontramos os recursos económicos, os cales a continuación detallaremos, xunto co presuposto estimado necesario para a posta en marcha da páxina web e a publicidade da mesma, así coma a captación de recursos que respalden esta inversión económica.

CONCEPTO	INGRESOS	GASTOS	TOTAL
Deseño e programación, xestión de recursos e campaña publicitaria.		- 250€	-250
Producción do proxecto ⁶⁵		- 1.200€	-1.450€
Inversión do Concello	650€		-800€
Axuda da Deputación Provincial	400€		-400€
Axuda do Bispado de Lugo	400€		0€

Neste presuposto, os gastos repartiríanse entre as tres institucións públicas que poden contribuir a súa materialización (Deputación, Bispado e Concello) cuns 400 € respectivamente, asumindo o Concello 250 € a maiores, para os gastos de deseño, programación, xestión de recursos e campaña publicitaria.

⁶⁵ Presuposto da produción estimada para unha web sinxela, das características que posee a realizada para este proxecto, segundo os datos proporcionados por consultores da empresa de programación e desenvolvemento web *Incentea*. (España). Véxase anexo I.

8. EVALUACIÓN

8- Evaluación

Durante todo el proceso de diseño e produción do proxecto realizarase un seguemento e toma de datos exhaustivos da man de axentes internos (tanto da institución solicitante como do equipo que leve a cabo a programación da páxina), co obxectivo de rexistrar todos os datos necesarios para unha avaliación final tras concluir o seu desenvolvemento.

Nesta avaliación a Comisión encargada fixarase en certos indicadores rexistrados nos informes da páxina web para coñecer se os obxectivos se cumpriron en cada unha das partes, tanto na xestión como na execución, ademais dos erros e contratempos derivados das mesmas, de modo que facilite a creación dun informe final que mostre o éxito ou o fracaso do proxecto e os elementos replanteables ou susceptibles de mellora.

Da mesma forma será interesante valorar e analizar neste informe final os resultados e cambios que o proxecto orixinou na contorna e nos usuarios, mostrando se conseguimos o efecto desexado ou debemos cambiar a forma de transmitir a mensaxe. Neste punto, para poder acadar una avaliación de calidade, podemos seleccionar una serie de usuarios potenciais e realizarlles una pequena enquisa que nos facilite saber a súa opinión sobre os contidos, accesibilidade, puntos fortes e puntos débiles da páxina, ademais dos aspectos que precisen un axuste e mellora urxente ou aqueles que non estén incluídos e sexan altamente necesarios⁶⁶.

Dado que polo de agora non coñecemos os alcances reais deste proxecto, non podemos definir claramente una avaliación final do mesmo, máis si podemos indicar a posibilidade da súa ampliación e mellora por parte de equipos ou empresas especializadas que desenvolvan á súa vez outros recursos TIC relacionados. Estas melloras poderían ser a creación dunha aplicación para terminais móbiles (*app*) da páxina para dispositivos móbiles e tablets, unha *app* de audioguía que amplíe á recollida na páxina, instalación de pantallas táctiles que reproduzan os contidos da web e aporten contidos didácticos para nenos, o desenvolvemento dunha visita virtual comprendida máis aló das fotografías 360 ° de Tourgalicia, etc.

---

⁶⁶ Véxase Anexo II, exemplo de modelo de enquisa de usuario.

Podemos afirmar que a creación desta páxina non e máis que unha pequena parte do que se pode facer gracias ás TIC con respecto á difusión e divulgación do patrimonio monástico de Meira.

9. MANTENIMIENTO E EVOLUCIÓN

9- Mantemento e evolución

O mantemento regular e a actualización dos contidos da páxina web serán un punto clave a ter en conta unha vez se implante o recurso, pois de nada serve a súa implementación se non se realizan tarefas de mantemento e melloras segundo as necesidades que vaian surxindo. Manter a páxina desactualizada favorece na creación dunha imaxe de falta de rigor e interese, contribuíndo a que os usuarios non opten pola oferta debido á falta de confianza na atención que recibirán.

Por elo “tan constante como a avaliación e a consecuencia dela, debe crearse un plan de mantemento e desenvolvemento que contemple os resultados da avaliación e o cumprimento dos obxectivos do sitio e a entidade que lle deu orixe”⁶⁷. A optimización das prestacións e o perfeccionamento das técnicas empregadas debe recollerse neste plan de mantemento, que no noso caso implicará directamente á técnico da Oficina de Turismo, aplicando un sistema de traballo que garanta un desenvolvemento e actualización continua da web máis alá do impulso inicial da súa creación, garantindo así a súa vixencia eficaz no tempo.

---

⁶⁷ Op. Cit., García León, Alicia, “Etapas en la...” p. 15.

10. CONCLUSIÓN

10. Conclusión

Partindo do desexo de difusión do legado monástico conservado en Santa María de Meira, o presente estudo empregou e desenvolveu unha das múltiples ferramentas que hoxe en día as TIC nos ofrecen para tal cometido, como é a creación dunha páxina web onde atopar diferentes recursos informativos e didácticos que acheguen ó usuario ou interesado as cuestións e claves para o seu coñecemento, salvando calquera barreira espacio- temporal que o separe do mesmo.

Mediante este recurso calquera persoa, atope onde se atope, pode acceder de forma sinxela a un recurso gratuíto colgado na internet co que facer unha aproximación a un dos exemplos mais interesantes da arquitectura do Císter que atopamos no territorio galego, permitíndolle comprender os ideais básicos que trouxeron os monxes franceses dende a abadía nai grazas á aplicación dunha metodoloxía que amplía os horizontes informativos tradicionais.

A súa estrutura inicial sinxela serve como punto de partida a un recurso que se integra perfectamente nunha sociedade baseada no acceso rápido á información, o cal poderá incluír paulatinamente melloras e a *apps* que amplíen os seus contidos e manteñan os obxectivos principais da proposta, baseados na difusión do patrimonio cultural monástico meirense e o seu posicionamento como punto interesante nos circuítos do turismo cultural galego e nacional.

Incluso aquelas persoas con deficiencias visuais poderán beneficiarse desta iniciativa, descargando as audioguías da páxina mediante o seu acceso directo ou a lectura dos códigos QR, que se poderán instalar en pequenas placas dentro da igrexa, recursos útiles tamén para aqueles que non presenten ningunha necesidade especial, funcionando coma un “plus” informativo. A accesibilidade ao monumento aumenta polo tanto a todos os niveis do usuario, mellorando os recursos dispostos ata o momento.

Queda por tanto reflexado unha vez máis a importancia e a utilidade que as TIC presentan cando se aplican á disposición do patrimonio, tanto para a súa conservación como a súa difusión (entre outras múltiples funcións), unhas características que en Meira nos permitirán ademáis fortalecer esa relación entre monumento e o seu lugar, xa

que o seu posicionamento actualizado dentro da oferta cultural do Concello con seguridade atraerá un número maior de turistas ó lugar, contribuíndo así no desenvolvemento competitivo e o crecemento económico local. O mantemento futuro e a mellora da páxina web reforzará a cobertura dos obxectivos que nos plantexamos neste proxecto, mostrándose coma un elemento esencial en constante cambio e evolución segundo as distintas necesidades que vaian surxindo.

Persoalmente a experiencia obtida neste proxecto permitíume afondar nas posibilidadeas que as TIC nos ofrecen nos distintos ámbitos, tanto patrimoniais como da vida diaria, unha parcela da que non presentaba uns coñecementos moi profundos debido á nosa formación, máis a importancia que hoxe en día a tecnoloxía está a conseguir impulsounos a somerxernos nun mundo totalmente distinto e en boa parte descoñecido para nós, permitíndome afondar en moitos aspectos e descubrir as infinitas posibilidades das que hoxe en día se dispón para difundir o patrimonio e ofrecer enriquecedoras experiencias didácticas.

O patrimonio cultural forma parte de nós mesmos polo que a aplicación de iniciativas que o “adaptan” ás inquietudes do noso tempo será fundamental para seguir camiñando unidos, forxando un futuro común fundamentado na accesibilidade, o respecto, a conservación e a difusión.

11. BIBLIOGRAFÍA

11. Bibliografía:

Bibliografía específica de Meira

- Barral Rivadulla, M. D., “El monasterio de Santa María de Meira. Crónica de la desaparición y recuperación de una fábrica” en Barral Rivadulla, Ma. Dolores e López Vázquez, José Manuel (Coord.), *Homenaje del Departamento de Historia del Arte de la Universidad de Santiago de Compostela a la profesora doctora M^a del socorro Ortega Romero*, Santiago de Compostela, Xunta de Galicia, 2002, pp. 611-626.
- Carmona Muela, J., *Iconografía de los santos*, Madrid, Itsmo, 2003.
- Castro Fernández, Belén, *Francisco Pons Sorolla: arquitectura y restauración en Compostela (1945-1985)*, Santiago de Compostela, Consorcio de Santiago: Universidade de Santiago de Compostela, Servizo de Publicacións e Intercambio Científico, 2013.
- Cendón Fernández, Marta e Chao Castro, David, “El Císter en Galicia” en Cavero Domínguez, Gregoria e Celís Sánchez, Jesús (Coord.), *El Císter en el Reino de León : exposición, Monasterio de Santa María de Carracedo*, León, Instituto Leonés de Cultura, D.L, 2012, pp, 81-111.
- Fernández González, Antonio, *Fernando de Casas y Novoa. Arquitecto del Barroco dieciochesco*, Madrid, Fundación Universitaria Española, 2006.
- Folgar de la Calle, Mª Carmen, “La arquitectura de los monasterios cistercienses de Galicia desde el Barroco hasta la desamortización” en Rodríguez, Jorge e Valle Pérez, José Carlos (Coord.), *Arte del Císter en Galicia y Portugal*, A Coruña, Fundación Calouste Gulbenkian e Fundación Pedro Barrié de la Maza, 1998, pp. 290-328.
- Folgar de la Calle, Mª Carmen, “El Retablo barroco gallego” en García Iglesias, José Manuel (Coord.), *Galicia no tempo*, Santiago de Compostela, Consellería de Cultura e Xuventude, 1991, pp. 201-220.

- García Cuetos, María Pilar, *Arquitectura en Asturias, 1500-1580: la dinastía de los Cerecedo*, Oviedo, Real Instituto de Estudios Asturianos, 1996.
- García Iglesias, José Manuel, *Historia da arte galega, O Barroco I*, Proxecto Galicia, Tomo XIII, A Coruña, Hércules, 1993.
- García Iglesias, José Manuel, *Historia da arte galega, O Barroco I*, Proxecto Galicia, Tomo XIII, A Coruña, Hércules, 1993.
- García Oro, José e Portela Silva, Mª José, *A monarquía e os mosteiros galegos no século XVI: a hora da recuperación*, A Coruña, Grupo Filatélico e Numismático de Noia, 2009.
- Guerra Mosquera, J., “El coro de Santa María de Meira” en *Lucensia: miscelánea de la cultura y la investigación*, Lugo, Biblioteca del Seminario Diocesano, N° 3, 1991, pp. 104.
- Goy Diz, Ana, “Las reformas y ampliaciones en los monasterios en la Edad Moderna” en García Iglesias, José Manuel e Calvo Domínguez, Marcelina (Coord.), *La Ribeira Sacra: esencia de la espiritualidad en Galicia*, Santiago de Compostela, Xunta de Galicia, 2004, pp. 249-267.
- Goy Diz, Ana, *O mosteiro de San Clodio de Leiro*, A Coruña, Fundación Caixa Galicia, 2005.
- López Vázquez, José Manuel, “Inventario e catalogación do patrimonio moble: metodoloxía e problemática” en Fontela San Juan, Concha (Coord.), *Os profesionais da historia ante o patrimonio cultural: liñas metodolóxicas*, Santiago de Compostela, Xunta de Galicia, 1996, pp. 61-63.
- Monterroso Montero, Juan Manuel, “Las artes figurativas en los monasterios cistercienses gallegos durante la Edad Moderna” en Rodríguez, Jorge e Valle Pérez,

José Carlos (Coord.), *Arte del Císter en Galicia y Portugal*, A Coruña, Fundación Calouste Gulbenkian e Fundación Pedro Barrié de la Maza, 1998, pp. 376-431.

- Monterroso Montero, Juan Manuel, “Miguel de Romay” en Pulgár Sabín, Carlos e Pulido Novoa, Antón (Coord.), *Séculos XVIII E XIX*, Vigo, Nova Galicia Edicións, 2004, pp. 60-65.

- Monterroso Montero, Juan Manuel, “Manuel Leis, Francisco de Lens e Benito Silveira” en Pulgár Sabín, Carlos e Pulido Novoa (Coord.), *Séculos XVIII E XIX*, Nova Galicia Edicións, Vigo, 2004, pp. 108-150.

- Rosende Valdés, Andrés, “El siglo XVI: Gótico y Renacimiento en la catedral Compostelana”, en Rodríguez Núñez, Manuel (Coord.), *Santiago, la catedral y la memoria del arte*, Santiago de Compostela, Consorcio de Santiago, 2000, pp. 50- 65.

- Sá Bravo, Hipólito, *El monacato en Galicia*, A Coruña, Librigal, 1972.

- Torres Balbás, Lorenzo, *Monasterios Cistercienses de Galicia*, Santiago de Compostela, Bibliófilos Gallegos, 1954.

- Valle Pérez, José Carlos, *La arquitectura cisterciense en Galicia*, Tomo I, Proxecto Galicia, A Coruña, Fundación Barrié de la Maza, 1982.

- Valle Pérez, José Carlos, “La implantación de la Orden del Císter en Galicia y su reflejo monumental durante la Edad Media”, en Jorge Valle Pérez, José Carlos (Coord.), *Arte del Císter en Galicia y Portugal*, Fundación Calouste Gulbenkian e Fundación Pedro Barrié de la Maza, A Coruña, 1998, pp. 3- 38.

- Villaamil y Castro, José, *Iglesias gallegas de la Edad Media*, Madrid, Imprenta de San Francisco de Sales, 1904.

- Yáñez Neira, Fray Damián, *El monasterio cisterciense y la villa de Santa María de Meira*, Lugo, Servicio de publicacións da Deputación Provincial de Lugo, 1993.

- Yáñez Neira, Fray Damián, “Santa María de Meira” en Díaz Nespereira, Iván (Coord.), Moretón, Mani e Yáñez Neira, Damián, *Monasticón cisterciense Gallego*, Tomo II, Vigo, Caixavigo e Ourense, 2000, pp. 60-95.
- Yebra Ares, Antón Bieito, “La arquitectura cisterciense de Santa María de Meira” en Comisión de Monumentos Históricos y Artísticos (Lugo), *Boletín do Museo Provincial de Lugo*, Lugo, Deputación de Lugo, 1994.
- Yzquierdo Perrín, Ramón e Mans Oporto, Carme, *Historia da arte galega, Arte Medieval II*, Proxecto Galicia, Tomo XII, A Coruña, Hércules, 1993.

Bibliografía técnica específica:

- Abad, Marina, *Evaluación TIC en el patrimonio cultural: metodologías y estudio de casos*, Barcelona, UOC, 2009.
- Albacete Sáez, Carlos Antonio e Herrera Fernández, María, *Las tecnologías de la información en el sector turístico: una aproximación al uso de las redes sociales*, Madrid, Fitur, 2012.
- Arias Vilas, Felipe, “A comunicación, adifusion e a didáctica no Museo do Castro de Viladonga” en *Administracións autonómicas e museos, cara a un modelo racional de xestión : actas das xornadas, Santiago de Compostela, maio de 1996*, Larriba, Leira, Mariel e Lemos, Ramos, Beatriz (Coord.), Santiago de Compostela, Dirección Xeral de Patrimonio Cultural, 1997.
- Alzua Sorzabal, Aurkene, *Tecnologías de la información y comunicación (TICs), arte y patrimonio cultural: aplicaciones, desarrollo local y aprendizaje informa*, Primer Seminario Internacional celebrado en Donostia-San Sebastián el 5 de mayo de 2003, San Sebastián, Universidad de Deusto, 2006.
- Bellido Gant, Mª L., *Difusión del Patrimonio cultural y Nuevas tecnologías*, Córdoba, Universidad Internacional de Andalucía, Junta de Andalucía, 2008.

- Bringué Sala, Xavier e Sádaba Chalezequer, Charo., *Nacidos digitales: una generación frente a las pantallas*, Madrid, Rialp, 2009.
- Cacheda Barreiro, Rosa, Lamigueiro Romero, Moisés, Fernández Martínez, Carla e López Calderón Carme, *La accesibilidad de los museos: visiones y perspectivas: una propuesta de intervención en Galicia*, Santiago de Compostela, Andavira, 2015.
- Caridad, Sebastián, Mercedes, *La Sociedad de la información: política, tecnología e industria de los contenidos*, Madrid: Centro de Estudios Ramón Areces: Universidad Carlos III de Madrid, 1999.
- Carreras Monfort, César, *Patrimonio digital: un nuevo medio al servicio de las instituciones culturales*, Barcelona, UOC, 2005.
- Casado Neira, David, “Turismo digital en museos : tics en museos y demandas de visitantes” en *Destination branding, heritage and authenticity .1st EJTHR International Conference*, Lois González, Rubén Camilo, Dias, Francisco, Santos Solla Xosé Manuel, Taboada-de-Zúñiga R, Pilar e Paulo Jorge, Joao (Coord.), Santiago de Compostela, Universidade de Santiago de Compostela, 2012.
- Castro Morales, Federico e Bellido Grant, María Luisa, *Patrimonio, museos y turismo cultural: claves para la gestión de un nuevo concepto de ocio. Actas del curso celebrado en el marco de los Seminarios "Fons Mellaria 1997"*, Córdoba, Servicio de Publicaciones de la Universidad de Córdoba, 1998.
- Cobo Romaní, José Cristobal, “El concepto de tecnologías de la información. Benchmarking sobre las definiciones de las TIC en la sociedad del conocimiento” en Santos, María Teresa, López Roberto e Camacho, Idoia (Coord.), *Zer*, Vol. 14, Núm. 27, Universidad del País Vasco, 2009, pp. 295-318.
- Escobar Bentué, Jesús, *Introducción a las tecnologías de la información*, Alcalá de Henares, Servicio de Publicaciones de la Universidad de Alcalá de Henares, 2009.

- Fontal Merillas, O., *La educación patrimonial. Teoría y práctica en el aula, el museo e Internet*, Gijón, Trea, 2003.
- García Enche, Blanca, *Márqueting del turismo rural*, Madrid, Pirámide, 2005.
- García León, Alicia, “Etapas en la creación de un sitio web”, en *Biblios: Revista electrónica de bibliotecología, archivología y museología*, Nº 14, Perú, 2002, pp.1-18.
- González Sabín, Raquel, *Las TIC's en la gestión de recursos Humanos, cómo atraer, desarrollar y retener el talento a través de las NNTT*, Vigo, Ideaspropias, 2005.
- Green, Tom, Chilcott, Jordan e Flick, Chris S., *Studio MX: Creación de Sitios Web*, Madrid, Anaya Multimedia, 2003.
- Herández, Hernández, Francisca, *El patrimonio cultural: la memoria recuperada*, Gijón Trea, 2005.
- López Landatxe, Francisco J., “Cultura y TICs: Nuevas oportunidades para el desarrollo cultural” en Alzua Sorzabal, Aurkene (Coord.), *Tecnologías de la información y comunicación (TICs), arte y patrimonio cultural: aplicaciones, desarrollo local y aprendizaje informa*, Primer Seminario Internacional celebrado en Donostia-San Sebastián el 5 de mayo de 2003, San Sebastián, Universidad de Deusto, 2006, pp., 335- 337.
- Martínez Abadía, José, Vila Fumás, Pere e Arqués Matí Jordi, *Manual básico de tecnología audiovisual y técnicas de creación, emisión y difusión de contenidos*, Barcelona, Paidós, 2004.
- Martinez, Gil, Tânia e Santacana, Mestre, Joan, *La cultura museística en tiempos difíciles*, Gijón, Trea, 2013.
- Mateos Rusillo, Santos M., “Innovación en la comunicación global del patrimonio cultural: TIC” en Muñoz Cosme, Alfonso (Coord.), *Patrimonio Cultural de España*, Nº 4, Madrid, IPCE, 2010, p.115-129.

- Monterroso Motero, Juan Manuel, “A difusión e a información dentro da cadea de valor do patrimoniocultural” en *Os petroglifos do concello de Teo*, Teo (A Coruña), Concello de Teo, 2008.

- Narváez, Manuel, “Tecnoloxías e cultura para as novas estratexias turísticas” en Alzua Sorzabal, Aurkene, *Tecnoloxías de la información e comunicación (TICs), arte e patrimonio cultural: aplicacións, desenvolvemento local e aprendizaxe informada*, Primer Seminario Internacional celebrado en Donostia-San Sebastián el 5 de mayo de 2003, Universidad de Deusto, San Sebastián, 2006, pp., 337-339.

- Rico Cano, L. y Ávila Ruiz, R.M “Difusión del Patrimonio e Educación. El papel de los materiais curriculares. Un análisis crítico” en Ballesteros Arranz, Hernesto, Fernández Fernández, Cristina, Molina Ruiz, José Antonio y Moreno Benito, Pilar (Coord.), *El Patrimonio e la Didáctica de las Ciencias Sociales*, Cuenca, Asociación Universitaria de Profesores de Didáctica de las Ciencias Sociales, Universidad de Castilla-La Mancha, Escuela Universitaria de Magisterio “Fray Luis de León”, 2003, pp. 31-40.

- Roig Vila, Rosabel, *Claves para la investigación en innovación e calidad educativa, la integración de las tecnoloxías de la información e comunicación e la interculturalidad en las aulas*, Madrid, Mafil, 2010.

- Sánchez Y., *Wordpress: un blog para hablar al mundo*, Madrid, Anaya Multimedia, 2011.

- Santacana i Mestre, Joan e Coma Quintan, Laia, “El m-learning e la educación patrimonial” en *Manuales de museística, patrimonio e turismo cultural*, Santacana i Mestre, Joan e Coma Quintan, Laia (Coord.), Gijón, Trea, 2014.

- Santacana i Mestre, Joan e López Benito, Victoria, *Educación, tecnoloxía digital e patrimonio cultural: para una educación inclusiva*, Gijón, Trea, 2014.

- Seijo Pérez, Roberto, *Deseño e creación de Páxinas web. Métodos técnicos e procedementos*, Vigo, Ideaspropias, 2008.
- Spendolini, Michael J., *Benchmarking*, Colombia, Norma, 2005.
- Subdirección General de Estadística y Estudios, *Anuario de estadísticas culturales*, Secretaría General Técnica Ministerio de Educación, Cultura y Deporte, Madrid, 2013.
- Tello Leal, Edgar, “Las tecnologías de la información y comunicaciones (TIC) y la brecha digital: su impacto en la sociedad de México”, en Duart, Josep Manuel (Coord.), *Revista de Universidad y sociedad del conocimiento*, Vol. 4, Nº 2, Universidad Oberta de Catalunya, 2007, pp 1-8.
- Tugores, F. e Planas, R., *Introducción al patrimonio Cultural*, Gijón, Trea, 2003.
- Valdés, Sagüés, M^a del Carmen, *La difusión cultural en el museo: servicios destinados al gran público*, Gijón, Trea, 1999.
- Vázquez Baquero, Antonio, "Desarrollo local y territorio" en Pérez Ramírez, Bartolomé e Carrillo Benito Emilio (Coord.), *Desarrollo local. Manual de uso*, Madrid, ESIC, 2000, pp, 90-116.
- Vázquez Fernández, Javier e Casheda Barreiro, Rosa, “Marco normativo de las condiciones de accesibilidad” en *La accesibilidad de los museos: visiones y perspectivas: una propuesta de intervención en Galicia*, Casheda Barreiro, Rosa, Lamigueiro Romero, Moisés, Fernández Martínez, Carla e López Calderón Carme (Coords.), Santiago de Compostela, Andavira, 2015, pp. 49-81.
- Villaverde Ruibal, Cristina, *Coñecemento e difusión do Patrimonio Histórico-Artístico Europeo : A Lama, España, Hollókő, Hungría, Veliko Tarnovo, Bulgaria, Gondomar, Portugal*, Pontevedra, Xjuvenil Celtas Terrae, 2008.

Webgrafía e recursos na rede:

- Fernández Muñoz, Ricardo, “El Marco conceptual de las nuevas tecnologías aplicadas a la educación” en Gértrudix Barrio, Felipe, *Docencia e Investigación: revista de la Escuela Universitaria de Magisterio de Toledo*, Nº. 8, 1998, pp. 79-129. Disponible en <https://revista.uclm.es/index.php/rdi> (13/06/2016).

- Fundación Telefónica, *Preguntas más frecuentes sobre la Sociedad de la Información: ¿Qué son las TIC y qué beneficios aportan a la sociedad*, 2007. Disponible en http://info.telefonica.es/sociedaddelainformacion/html/faq_home.shtml (13/06/2016).

- Hassan, Yusef, Martín Fernández, F.Jesús y Lazza, Ghzala, “Usabilidad y Arquitectura de la Información” en *Hipertext.net*, Nº 2, Sección Científica de Ciencias de la Documentación, Departamento de Periodismo y de Comunicación Audiovisual de la Universidad Pompeu Fabra, 2004. Disponible en https://www.upf.edu/hipertextnet/numero-2/diseno_web.html (12/06/2016).

- Marqués Graells, Pere, *La cultura de la sociedad de la información. Aportaciones de las Tic*, Departamento de Pedagogía Aplicada, Facultade de Educación, Universidade Autònoma de Barcelona, 2011, disponible en <http://www.peremarques.net/si.htm> (13/06/2016).

- Saldaña, Iñiqui, Celaya, Javier, Merín, Clara y González, Cristina, “Los museos en la era digital. Uso de nuevas tecnologías antes, durante y después de visitar un museo, centro cultural o galería de arte” en www.dosdoce.com, 2013, (12/06/2016).

<http://www.concellodemeira.com> (17/06/2016), (19/06/2016).

<http://www.parroquiademeira.com> (17/06/2016).

<https://www.youtube.com/watch?v=MRPaXpr7qU8> (06/07/2016).

<https://www.youtube.com/watch?v=RDXCSEygUdo> (06/07/2016).

<https://www.youtube.com/watch?v=cF3o9-iqRb8> (06/07/2016).

<https://www.youtube.com/watch?v=Ey-jDKHLKLM> (06/07/2016).

[https://es.wikipedia.org/wiki/Meira_\(Lugo\)](https://es.wikipedia.org/wiki/Meira_(Lugo)) (06/07/2016).

<http://www.peremarques.net/si.htm>. (7/7/2016)

<http://www.cfp.us.es/e-learning-definicion-y-caracteristicas> (07/07/2016)

www.museodelprado.es (07/07/2016)

www.museoreinasofia.es (07/07/2016)

www.musac.es (07/07/2016)

<http://www.louvre.fr/> (07/07/2016)

www.guggenheim.org (07/07/2016)

<https://www.museodelprado.es/apps/second-canvas-museo-del-prado> (07/07/2016)

<https://nuevastecsomamfyc.wordpress.com> (07/07/2016).

<http://www.mecd.gob.es/> (9/07/2016).

<http://www.ige.eu/> (9/07/2016).

<http://www.ine.es/> (9/07/2016).

www.cac.es (10/07/2016)

<https://nuevastecsomamfyc.wordpress.com> (12/07/2016)

<http://www.guiawebmaster.com/alojamiento-web/alojamiento-web.php> (12/07/2016)

<http://www.desarrolloweb.com/articulos/que-es-un-cms.html> (12/07/2016)

<https://wordpress.org/> (12/07/2016)

<http://www.turgalicia.es/> (14/07/2016)

www.turismo.gal (14/07/2016)

<http://disenowebakus.net/metodologia-para-la-creacion-de-sitios-web.php> (14/07/2016)

<http://www.webcreacion.com/web-creacion/nuestra-agencia/metodologia-web.html>
(14/07/2016)

<http://www.gestiopolis.com/metodologia-para-el-diseno-y-elaboracion-de-un-sitio-web/>
(14/07/2016)

<http://docentesinnovadores.net/Archivos/5918/PROYECTO%20FINAL%20DEL%20SITIO%20WEB%20ESFAP.pdf> (14/07/2016)

<https://riunet.upv.es/bitstream/handle/10251/10273/Memoria.pdf> (15/07/2016)

<http://www.unav.edu/documents/561562/2738148/guia-basica-para-la-creacion-de-microsite-10052013.pdf> (15/07/2016)

<http://www.scielo.org.co/pdf/iei/v25n2/v25n2a05.pdf> (16/07/2016)

www.guiadigital.gob.cl/guia-v2/capitulos/.../pauta-test-usuario.pdf (16/07/2016)

12. ANEXOS

12. Anexos:

12.1. Anexo I : Presuposto.

<p>5.- Valoración económica.</p> <p>Desarrollo web: 1200 € Mantenimiento Anual: 150 € (incluye renovación de hosting y dominio anuales) TOTAL primer año: 1200 €</p> <p>Los precios indicados no incluyen el IVA.</p> <p>Forma de Pago:</p> <p>50% A la aceptación del presupuesto 50% Una vez finalizada la web</p> <p>Esperando que la oferta resulte de su interés, aprovecho la ocasión para saludarles atentamente.</p> <p>Jairo Varela</p>
--

Extracto do presuposto realizado por Incentea para a elaboración e mantemento dunha páxina web das características que traballamos neste proxecto

12.2. Anexo II: Exemplo de test de usuario

Cunha serie de cuestións básicas relativas á aparencia, contidos, identidade, navegación, etc., conseguiremos avaliar por medio do usuario se oa nosa páxina cumpre os obxectivos marcados e aqueles aspectos susceptibles de mellora.

Pequena enquisa elaborada tras a consulta de exemplos de test de usuario

Preguntas Exemplo:

- Segundo a aparencia da páxina é sinxelo identificar á institución que corresponde?
- Dos elementos e cores da pantalla para vostede aparece algo que esté fora de lugar?
- Cara que tipo de audiencia dre que vai dirixida a páxina web? Por qué?
- Parécelle adecuada a selección de contidos e os menús? Botou algo en falta? Que?
- Foille útil a información? Pareceulle escasa ou excesiva? Os textos e a súa linguaxe son adecuados?
- Resultalle doado identificar a actualización de contidos?
- A nevegación a través da páxina e a súa estrutura pareceulle sinxela ou complexa? Por que?
- Facilitáanse medios e información de contacto?
- Pareceulle útil e gratificante a experiencia?
- Vostede que melloraría?

12.3. Anexo III: Exemplo panel/placa turística

12.4. Anexo IV: Contidos da web (tres idiomas)

GALEGO

1. HISTORIA:

1.1 A Orde do Císter

A Orde do Císter é unha orde monástica católica de espírito e reformador, a cal aposta pola volta ó purismo e ós valores de pobreza e austeridade, que remonta a súa orixe a 1098, momento da fundación da abadía do Císter por Roberto de Molesmes en Francia, mais será con Bernardo de Claraval cando comezará a súa expansión imparable por toda Europa durante o século XII.

España é coñecida por ser un dos países que maior cantidade ten de mosteiros cistercienses, e Galicia, a parcela peninsular que mellor coñece o complexo proceso de chegada e asentamento da Orde á Península, debido ó número e á categoría dos mosteiros dependentes que nesta rexión se instalaron durante os séculos XII e XIII. A chegada dos monxes do Císter a Galicia prodúcese o 14 de febreiro de 1142, data rexistrada na carta fundacional de Santa María de Sobrado que lle otorga o título de primeira abadía do Císter implantada na comunidade. En total sumanse un cómputo de catorce abadías que se incorporaron nestes séculos: Sobrado, Oseira, Melón, Meira, Montederramo, Armenteira, Xunqueira de Espadañedo, Ferreira de Pantón, Oia, Monfero, San Clodio, Acibeiro, Penamaior e A Franqueira. San Miguel de Bóveda e San Xusto de Toxosoutos non ingresarán na Orde ata a segunda metade do século XV.

Todos os mosteiros cistercienses galegos son filiacións de Claraval agás Penamaior, sometido á xurisdicción de Cîteaux, e só Sobrado, Meira e Melón serían fundacións *ex novo*, mentres que as restantes eran mosteiros que seguían a observancia beneditiña e piden a admisión na Orde por diversos motivos; estamos entón ante afiliacións

1.2. Xénese do Mosteiro

Segundo as Táboas do Císter, documento onde se recolle a data exacta de fundación de cada mosteiro, expónse que: “Eodem anno / MCXLIII/ Kalendas iuni (fundata est) Domus Meirae” (No ano 1143, o día un de xuño, foi fundada Meira) , sendo o número 43 das filiacións orixinarias da Abadía de Claraval.

Os terreos onde se estableceu o mosteiro foron doados polo rei Alfonso VII ós Condes de Sarria, os cales as cederon á súa vez a esta Congregación. Tras o seu asentamento o mosteiro percibiu gran cantidade de doazóns por parte dos monarcas (Afonso VII, Fernando II, Afonso IX, Afonso X e Afonso X) e nobres da contorna, aportando á Casa gran cantidade de señoríos propiedades e coutos ata conseguir unha inxente cantidade de patrimonio e ingresos. Na época de maior esplendor dominou gran parte do territorio da contorna, extendéndose ó bispado de Mondoñedo, ata as ribeiras do Sil e do Miño e superando as fronteiras do Reino cos viñedos no Bierzo e coma no val do Douro.

Durante a Idade Moderna (séculos XV-XVIII) o mosteiro de Meira sumariáase ás renovacións estilísticas da Orde, aumentando o seu conxunto novas construcións, e o amoblamento do templo con imaxes, retablos, pinturas, ata completar a obra. No século XVI crearáse en Meira o colexio de filosofía impulsado pola Orde co desexo de formar ós monxes e outros relixiosos.

Xa no século XIX o mosteiro correu peor sorte, sufriu as pillaxes da invasión francesa, sucumbiu á Primeira Desamortización entre os anos 1820-23 e no 1835 chegaría a expulsión definitiva decretada por Medizábal. A Casa e os seus edificios quedaron á mercé do desmantelamento e da pillaxe, quedando soamente en pé a igrexa e o pavillón de entrada dun dos claustros, a coñecida Escola de Filosofía, pasando esta última a propiedade municipal.

No século XX o que quedaba do mosteiro e da igrexa foi declarado Monumento Histórico – Artístico, pertencente ó Tesouro Artístico Nacional mediante un decreto en 1931, quedando protexidos os restos do inmovible e favorecendo a chegada de diversas intervencións para conservalo.

2. A IGREXA:

A igrexa de Meira é un dos modelos cistercienses máis puros exportados dende Claraval, axustándose con pequenas variacións ó coñecido “Plan Bernardín”. Posúe unha planta de cruz latina con tres naves de nove tramos no brazo lonxitudinal, e unha única nave de cinco tramos para o transepto. A cabeceira está composta por cinco capelas, a maior de planta semicircular e dúas rectangulares por cada brazo.

A nave central e a do transepto están cubertas con bóveda de canón apuntada, mentres que as laterais fano a través de bóvedas de aresta. O tramo central do cruceiro está cuberto por unha bóveda de cruceira cuadrupartita.

As columnas presentan capiteis de forma acampanada e case sen decoración, unicamente os do cruceiro e os seus inmediatos expoñen unha decoración mais elaborada mediante follase bolas, entre outros motivos, pero sempre respectando o ideal desimplicidade. As basas adoptan o modelo ático, co touro

inferior sensiblemente aplastado e, nas esquinas, presentan garras con bolas, follas, etc.

No exterior destaca a fachada principal presidida polo rosetón e a porta abucinada con arquivoltas decoradas mediante estilizadas follas, cuadrifolios, rosetas con botón central, etc., que descansan en columnas de capiteis de tipo vexetal. Destaca a singular porta de madeira maciza, orixinal do século XIII, a cal conserva un traballo de forxa que a distingue dentro da xeografía galega e española.

Robustos contrafortes cinguen os muros da igrexa, construída mediante sillares e cachotería, na cal se aprecia facilmente o xogo de alturas das naves, destacando principalmente a capela maior, na cal podemos apreciar un conxunto variado de canzoros decorados con cabezas de animais, motivos vexetais e xeométricos.

2.1. Retabilística:

A pesar do desmantelamento e o período de decadencia que sufriu o mosteiro a partir das desamortizacións, chegaron a nós parte dos retablos e imaxes que existiron dentro da igrexa, así como as renovacións que paulatinamente os mosteiros do Císter realizaron a partir do século XVI, do que Meira non foi unha excepción, cando relaxaron a norma sobre a austeridade que os representa, e nos testeiros das igrexas, capelas, claustros e fachadas a decoración comezou a xurdir.

2.1.1. Retablo Maior e colaterais

O retablo do Altar Maior está adicado á Asunción da Virxe María, datado de finais do século XVIII. O retablo presenta planta semicircular adaptándose perfectamente á forma do ábside, organizado en dous corpos delimitados por columnas de guiños clásicos no que tamén se integran as ventás como recurso lumínico.

O tema principal do retablo está plantexado de forma ascensional, atopando na parte inferior a escena da morte da Virxe, arroupada polos apóstolos, e na superior a Santísima Trindade, flanqueada por anxos. A cada lado do corpo central atopamos os santos da Orde, san Bieito e san Bernardo. Deste retablo destaca a profusión do dourado tanto na estrutura coma nas esculturas.

A cada lado da capela onde se atopa o retablo maior dispóñense dous retablos adicados a san Bernardo, no lado da epístola, e a san Bieito, no lado do Evanxeo.

O retablo adicado a san Bernardo identifícase coma unha obra do século XVIII, estruturado en dous pisos de tres rúas, coas imaxes do propio santo, santa Ludgarda, santa Xuliana de Monte Cornillón, san Raimundo de Fietero e san Famiano. Remátase cun relevo do encontro de san Bernardo e a súa irmá. O retablo consagrado a san Bieito presenta a mesma disposición que o anterior, coroado neste caso polo relevo que representa a imposición do hábito a santa Escolástica e no que se dispoñen as imaxes de san Bieito, santa Umbelina, santa Gertrudis, san Mauro e san Plácido.

2.1.2. Retablos de San Xosé e a Virxe dos Desamparados:

Os retablos da Virxe dos Desamparados e de San Xosé datan do século XVIII, en 1735-37 e 1744-47 respectivamente, atribuíndose ó taller de Miguel de Romay baixo as trazas Fernando de Casas, os cales trouxeron a Meira o gusto do retablo do foco compostelán.

En canto á estrutura dos altares estamos ante un exemplo claro da tipoloxía do retablo do cambio de século, e dicir, unha estrutura baseada nun corpo único cun remate semicircular en ático que, neste caso, articula o seu corpo mediante a utilización de esbeltos estípites.

Os corpos únicos levántanse sobre bancos pétreos destacando na súa parte media polos camaríns da Virxe e san Xosé, unhas fornelas abocinadas que empregan as ventá para conseguir un efecto de profundidade. Estas imaxes, sobre tronos dourados, acompañanse nas rúas laterais por outros santos, san Luís e san Fernádo no da Virxe, e santa Flora e san Valeriano no de San Xosé. Por último, no ático destacan respectivamente o relevo da Lactación de San Bernardo e unha talla da Inmaculada Concepción. Como peche ámbolos dous presentan un plafón que avanza cara adiante da liña do retablo, sobresaíndo do plano.

A decoración que nos atopamos nestes retablos é a típica do barroco compostelán: placas con decoracións vexetais, grilandas de flores, entrelazos, volutas, óvalos, medallóns, cabezas de anxos, etc., destacando en maior número e cantidade no altar de San Xosé.

2.1.3. Retablos da Virxe Dolorosa e o Cristo da Agonía:

Sitúanse respectivamente na primeira e na segunda capela do brazo norte do transepto, posiblemente realizados durante o século XIX.

O retablo da Dolorosa divídese en dous corpos, no inferior atopamos a imaxe da Virxe das Dores acompañada de san Froilán e san Atilano, no superior (anexo posterior) albégase unha imaxe de Santiago a peregrino.

No retablo do Cristo tamén podemos apreciar dous corpos, un

anterior e outro posterior, presidido pola imaxe de Cristo crabado na Cruz. A cada lado, acompañando o retablo, colocáronse súas tallas contemporáneas: san Antón e o Sagrado Corazón.

2.1.4. Retablos de Santiago e San Antón

Os retablos de san Antón e Santiago ubícanse na nave sur e norte respectivamente, e ámbolos dous pertencen á época barroca, aproximadamente ó último terzo do século XVII e XVIII.

O retablo de san Antón presenta un corpo central con tres fornelas e un frontón partido que o coroa, presidido pola imaxe de san Antón de Padua do século XIX, san Sebastián e san Caetano, datables de finais do século XVII.

O retablo de Santiago presenta unha estrutura rectangular co relevo da imaxe do santo a cabalo que o preside, acompañado a cada lado por san Roque e san Xosé.

2.1.5. Antigo retablo Maior

Este retablo sitúase hoxe en día no brazo sur do cruceiro e foi realizado entre 1674-1677. Orixinalmente esta talla formaba parte dun conxunto de maior envergadura, realizado polo obradoiro de Xerónimo de Castro.

Neste retablo represéntase a escena da Lactación de San Bernardo sobre unha predela, franqueada á súa vez por dúas columna salomónica a cada lado. Esta predela está decorada con dúas pasaxes – o descanso da Fuxida a Exipto e san Xoaquín e santa Ana mostrando á Virxe – separadas polo Sagrario. Coroando o retablo atopámonos coas imaxes de san Bernardo e san Bieito.

2.2. A Capela das Reliquias ou *Chirola*:

A capela das Reliquias é a *chirola* do templo, unha dependencia adosada ó muro leste da capela maior e que foi construída no século XVII a modo de deambulatorio na cabeceira do templo. A súa función concreta non está clara: se simplemente se trata dunha sacristía ou estancia onde custodiar reliquias.

A esta estancia accédese por un estreito corredor curvo a través dunha porta no lado da epístola, a cal nos introduce nunha estancia con bóveda de canón casetonada, da cal se

---

sae por outro corredor que da á porta do lado do Evanxeo. Os muros desta estancia están decorados con un nutrido repertorio de santos da Orde con cartelas identificativas e, no teito, decóranse os casetóns con anxiños, rosetas, estrelas e flores. No paramento norte e sur dous anxos suxeitan sendos medallóns con inscricións, cumprimentadas coas dos corredores de acceso e saída.

As cartelas de estirpe manierista, os fondos brocados, o dominio da cor tonal, a capacidade de modelar luminicamente as figuras, a liberdade do trazo, etc., entre outros rasgos, apuntan a un mestre influenciado aínda polas técnicas do século XVI, datando a súa execución entre o 1623-1626.

2.3 O Coro:

Temos constancia de que en Meira existiu un coro alto e un coro baixo, ese último, ubicado nos dous tramos contíguos ó transepto, pero foi desmontado e vendido en 1903.

Do coro alto tan so conservamos a día de hoxe parte da tarima de madeira ós pés da igrexa porque o resto perdeuse. Creemos co espazo do coro foi reducido cando a igrexa deixou de ser monástica para converterse en parroquial porque nos muros, nos arcos, nas columnas quedan algunhas pegadas así como na antiga porta de acceso ó coro dende o claustro alto que hoxe queda colgada na nave. Nesta porta de acceso ao coro conservase un tramo de bóveda decorada e lenzos de parede con representación de anxos, similares aos que atopamos na capela das Reliquias.

Tradicionalmente a bibliografía defendeu que a construción do coro executouse a finais do século XVI ou principios do século XVII, atribuíndose a Francisco de Moure a súa autoría, sen que ata agora atopáramos algunha referencia documental. Nembargantes no Tumbo do mosteiro recollese a nova da construción dun coro en 1677, data na que Francisco de Moure xa fenecera.

2.4. Arte funerario e outros obxectos:

Dentro da igrexa atopamos dous enterramentos destacados, o do monxe de sobrado frai Atanasio Cepeda e o sepulcro de Don Pedro de Miranda e a súa esposa.

Frai Atanasio atópase enterrado próximo á capela da Dolorosa, baixo unha lápida no chan co escudo familiar e o epígrafe que identificativo.

Por outra banda, pegado ó muro norte do transepto, consérvase o

sepulcro de don Pedro de Miranda e a súa esposa, tamén coñecido como o sarcófago de dona María de Bolaño. Na tapa represéntase a figura feminina coa touca ceñida e repousando sobre unha almofada, coas mans unidas sobre o peito e un cinturón que lle cingue o traxe. Probablemente o sartego foi reutilizado en máis dunha ocasión por eso conserva varias inscricións que identifica ós membros do linaxe que foron soterrados nel.

2.5. OURIVERÍA.

Entre outros bens pertencentes ó templo existen unha cruz de cobre dourado, letras esmaltadas e adornada cun Pantocrator, custodiada no Museo Diocesano de Lugo que, según Valiña Sampedro, é obra do século XIII. Para outros, sería a cruz que presidiría as primeiras procesións dos monxes de Meira ou a que os acompañou dende Claraval con motivo da nova fundación.

3. O MOSTEIRO:

Desgraciadamente a día de hoxe as dependencias monacais de Meira desapareceron case na súa totalidade máis, gracias ó pouco que sobreviviu, pódese esbozar o que foi esta construción do século XIII e as súas modificación no XVI e o XVII.

Adosado á igrexa chegou a nós un tramo abovedado do claustro Baixo correspondente á Porta dos monxes, pola que se saía ó claustro procesional, cuberta cunha bóveda de nervaduras tardogóticas, das que tamén poden apreciarse os seus arranques ó longo do paramento externo sur da igrexa.

Do mesmo xeito chegan a nós restos do claustro da portería, hoxe en día dependencias municipais, formando un ángulo recto coa fachada do templo. A súa fachada organizase en dous pisos, enmarcada no frontis principal por catro columnas adosadas que arroupan un gran portalón en arco de medio punto. A portada remata por un arquitrabe sobre o que se ubica un gran frontón que alberga o escudo da Congregación de Castela, coroado por unha peineta co escudo de armas do Concello.

A bóveda casetonada que proxecta o arco da entrada lévanos ós restos do claustro, do cal so se conserva parte dunha cruxía. O patio era unha estrutura de dous pisos, o inferior organizado mediante arcos de medio punto apeados sobre columnas de inspiración clásica e, o piso alto arquitrabado, por unha serie de columnas dóricas con zapatas que sustentan un arquitrabe ornamentado con casetóns rectangulares. O claustro, como era habitual a finais do século XVI presenta unha organización dupla,

---

é dicir, por cada arcada do claustro baixo se corresponden dous tramos arquitrabados no andar superior.

4. VISITAS:

Dirección

Pza. do Concello,
Nº7CP. 27240, Meira (Lugo), Galicia, España.

Prezo das visitas guiadas na Igrexa

- Particulares: 1,50 € persoa
- Grupos: de 5 a 10 persoas 1€persoa; a partir de 10 persoas 0,50€persoa. Gratuito para grupos escolares
- Xubilados e estudantes 0,50€persoa
- Nen@s menores de 10 anos acompañados dun adulto: gratis

As visitas guiadas terán unha duración aproximada de:

- 40 min. para particulares e grupos de ata 10 persoas
- 50 min. para grupos de entre 10 e 25 persoas
- 60 min. para grupos de máis de 25 persoas

As visitas guiadas deben solicitarse na Oficina de Turismo de Meira e os grupos deberán facer a súa reserva cunha antelación mínima de 24 horas para garantirilles a entrada. O horario será o mesmo co da Oficina de Turismo.

**PARA AQUELES QUE NON PRECISEN VISITA GUIADA O ACCESO Ó
MONUMENTO É LIBRE E GRATUITO**

4.1. Horarios:

HORARIO DE MISAS:

- De luns a venres: 20:00 h.
- Sábados e vésperas de festivos: 20:00 h.
- Domingos de feira: 09.00 e 13:00 h.
- Domingos sen feira: 11:00 e 13:00 h.

HORARIO DE VISITA Á IGREXA:

(Salvo visita concertada ou notificación na Oficina de Turismo)

- De martes a venres: 12:00 e 19:30 h.
- Sábados: 12:00 e 17:00 h.
- Domingos e festivos: 12:00 h.

HORARIO DA OFICINA DE TURISMO:

- De martes a venres: de 09:00 a 15:00 h. (*de setembro a xuño*)
- De martes a venres: 10:00 a 14 e de 16:00 a 20:00 h. (*xullo e agosto*)
- Sábados: de 10:00 a 14:00 e de 16:00 a 18:00 h.
- Domingos e festivos: de 10:00 a 14:00 h.

4.2. Guías / planos:

Nos seguintes enlaces poderá descargar con facilidade diferentes documentos co obxectivo de facilitar a comprensión do patrimonio monástico meirense.

[Guía Meira PDF](#)

[Planos Igrexa UDC](#)

4.3. Tour Virtual

Para todos aqueles que non podedes vir a vernos en persoa temos boas novas, o Mosteiro de Santa María de Meira dispón dun interesante Tour Virtual que abre as portas da igrexa da abadía nun fermoso percorrido no que teredes o privilexio de descubrir os seus recunchos máis escondidos a través dunha experiencia 360°, permitíndovos comprobar as características propias da arquitectura da Orde do Císter, así coma as singularidades que esta construción aportou nos distintos campos artísticos.

Eres curioso por natureza? Non deixes pasar esta oportunidade!

4.4. Audioguías:

As audioguías do Mosteiro de Meira son altamente recomendables e de alto valor didáctico para o coñecemento do monumento, as cales seguen un guiión explicativo que conduce ó visitante por un percorrido establecido mediante unha secuencia de puntos ou paradas clave, permitindo ó visitante descubrir múltiples detalles ó seu ritmo e aportando unha información actualizada e de calidade.

Por outra banda o emprego da audioguía permite ampliar a información sobre o monumento a aquelas persoas con deficiencias visuais, as cales precisan uns recursos informativos maiores que lles permitan comprender na súa totalidade o monumento e as distintas obras de arte que acolle.

Actualmente hai tres idiomas dispoñibles: galego, castelán e inglés.

4.4. Reservas /Contacto:

Tlf. de contacto

- +34 618679632
- +34 982104090 (fax)

Aos efectos previstos na Lei Orgánica 15/1999, de 13 de decembro, sobre Protección de Datos de Carácter Persoal, infórmase que os datos persoais proporcionados incorporaranse (ou actualizarán) aos ficheiros do PROXECTO MEIRA. A finalidade do tratamento dos datos será a de xestionar os datos dos usuarios que accedan ao formulario de contacto da páxina web da entidade. Os datos persoais solicitados neste documento son de carácter obrigatorio, polo que a súa non cumprimentación supón a imposibilidade da súa inclusión nos ficheiros antes descritos e de cumprir coa finalidade definida no parágrafo anterior. Vde. ten dereito ao acceso, rectificación, cancelación e oposición nos termos previstos na Lei, que poderá exercer mediante escrito dirixido ao responsable na dirección anteriormente indicada.

CASTELÁN

1. HISTORIA:

1.1. La Orden del Císter

La Orden del Císter es una Orden monástica católica de espíritu reformador, a la cual apuesta por la vuelta al purismo y a los valores de pobreza y austeridad, que remonta su origen a 1098, momento de la fundación de la abadía del Císter por Roberto de Molesmes en Francia, más será con Bernardo de Claraval cuando comenzará su expansión imparable por toda Europa durante el siglo XII.

España es conocida por ser uno de los países que mayor cantidad tiene de monasterios cistercienses, y Galicia, la parcela peninsular que mejor conoce el complejo proceso de llegada y asentamiento de la Orden a la Península, debido al número y la categoría de los monasterios dependientes que en esta región se instalaron durante los siglos XII y XIII. La llegada de los monjes del Císter a Galicia se produce el 14 de febrero de 1142, fecha registrada en la Carta Fundacional de Santa María de Sobrado, otorgándole el título de primera abadía del Císter implantada en la comunidad. En total se suman un cómputo de catorce abadías importantes que se incorporaron en estos siglos: Sobrado, Oseira, Melón, Meira, Montederramo, Armenteira, Xunqueira de Espadañedo, Ferreira de Pantón, Oia, Monfero, San Clodio, Acibeiro, Penamaior y A Franqueira. San Miguel de Bóveda y San Xusto de Toxosoutos no ingresarán en la Orden hasta la segunda mitad del siglo XV.

Todos los monasterios cistercienses gallegos son filiaciones de Claraval menos Penamaior, sometido a la jurisdicción de Cîteaux, y solo Sobrado, Meira e Melón serían fundaciones *ex novo*, mientras que las restantes eran monasterios que seguían la observancia benedictina y piden la admisión en la Orden por diversos motivos; estamos entonces ante afiliaciones.

1.2. Génesis del Monasterio

Según las Táblas del Císter, documento donde se recoge la fecha exacta de fundación de cada monasterio, se expone que: “Eodem anno / MCXLIII/ Kalendas iuni (fundata est) Domus Meirae”, (En el año 1143, el día uno de junio, fue fundada Meira), siendo el número 43 de las filiaciones originarias de la Abadía de Claraval.

Los terrenos dónde se estableció el monasterio fueron donados por el rey Alfonso VII a los Condes de Sarria, D. Álvaro Rodríguez y D. Sancha Fernández, los cuales las cedieron a su vez a esta Congregación. Tras su asentamiento el monasterio percibió gran cantidad de donaciones por parte de los monarcas (Alfonso VII, Fernando II, Alfonso IX, Alfonso X e Alfonso X) e nobles de la contorna, aportando al monasterio señoríos propiedades y cotos hasta conseguir una ingente cantidad de patrimonio e ingresos. En la época de mayor esplendor dominó gran parte del territorio de la contorna, extendiéndose al obispado de Mondoñedo, llegando hasta

---

las riberas del Sil y del Miño y superando las fronteras del Reino, con los viñedos en el Bierzo y en el valle del Duero.

Durante la Edad Moderna (siglos XV-XVIII) el monasterio de Meira se sumaría a las renovaciones estilísticas de la Orden, aumentando su conjunto mediante nuevas construcciones, y el amueblamiento del templo con imágenes, retablos, pinturas, etc. hasta completar la obra. En el siglo XVI se crearán en Meira el colegio de filosofía impulsado por la Orden con el deseo de formar a los monjes y otros religiosos.

Ya en el siglo XIX el monasterio corrió peor suerte, sufrió los pillajes de la invasión francesa, sucumbió a la Primera Desamortización entre los años 1820-23 y en el 1835 llegaría la expulsión definitiva decretada por Mendizábal. La Casa y sus edificios quedaron a merced del desmantelamiento y el pillaje, quedando solamente en pie la iglesia y el pabellón de entrada de uno dos claustros, la conocida Escuela de Filosofía, pasando esta última a propiedad municipal.

En el siglo XX lo que quedaba del monasterio y de la iglesia fue declarado Monumento Histórico – Artístico, perteneciente al Tesoro Artístico Nacional mediante un decreto en 1931, quedando protegidos los restos do inmueble y favoreciendo la llegada de diversas intervenciones para conservarlo.

2. LA IGLESIA:

La iglesia de Meira es uno de los modelos cistercienses más puros exportados desde Claraval, ajustándose con pequeñas variaciones al conocido “Plan Bernardín”. Posee una planta de cruz latina con tres naves de nueve tramos en el brazo longitudinal, y una única nave de cinco tramos para el transepto. La cabecera está compuesta por cinco capillas, la mayor de planta semicircular y dos rectangulares por cada brazo.

La nave central y la del transepto están cubiertas con bóveda de cañón apuntada, mientras que las laterales lo hacen a través de bóvedas de arista. El tramo central del crucero está cubierto por una bóveda de crucería cuatrimpartita.

Las columnas presentan capiteles de forma acampanada y casi sin decoración, únicamente los del propio crucero e inmediatos exponen una decoración más elaborada mediante hojas y bolas, entre otros motivos, pero siempre respetando el ideal de simplicidad. Las basas adoptan el modelo ático pero con un toro inferior sensiblemente aplastado y, en las esquinas, presentan garras con bolas, hojas, etc.

En el exterior destaca la fachada principal presidida por el rosetón y la puerta abocinada con arquivoltas decoradas mediante estilizadas hojas, cuatrifolios, rosetas con botón central, etc., que descansan en columnas de capiteles de tipo vegetal, además de la singular puerta de madera maciza, original del siglo XIII, la cual conserva un trabajo de forja que la distingue dentro da geografía gallega y española.

Robustos contrafuertes ciñen los muros de la iglesia, construida mediante sillares y cachotería, en la cual se aprecia fácilmente el juego de alturas de las naves, destacando principalmente la capilla mayor, dónde podemos apreciar un conjunto variado de canecillos decorados con cabezas de animales, motivos vegetales y geométricos.

2.1. Retabilística:

A pesar del expolio y el período de decadencia que sufrió el monasterio a partir de las desamortizaciones, llegaron a nosotros parte de los retablos e imágenes que existieron dentro de la iglesia, así como las renovaciones que paulatinamente los monasterios del Císter realizaron a partir del siglo XVI, del que Meira no fue una excepción, cuando relajaron la norma sobre la austeridad que los representa, y en las cabeceras de las iglesias, capillas, claustros y fachadas la decoración comenzó a surgir.

2.1.1. Retablo Mayor y colaterales

El retablo del Altar Mayor está dedicado a la Asunción de la Virgen María, datado de finales del siglo XVIII. El retablo presenta planta semicircular adaptándose perfectamente a la forma del ábside, organizado en dos cuerpos, lo que se ajusta al hemiciclo absidal y al pórtico central, delimitados por columnas de guíños clásicos y en los que se integran las ventanas como recurso lumínico.

El tema principal del retablo está planteado de forma ascensional, encontrando en la parte inferior la escena de la muerte de la Virgen, arropada por los apóstoles, y en la superior la Santísima Trinidad, flanqueada por ángeles. A cada lado del cuerpo central encontramos los santos de la Orden, san Benito y san Bernardo. De este retablo destaca la profusión del dorado tanto en la estructura como en las esculturas.

A cada lado de la capilla dónde se ubica el Retablo mayor se disponen dos retablos dedicados a san Bernardo, en el lado de la epístola, y a san Benito, en el lado del Evangelio.

El retablo dedicado a san Bernardo se identifica como una obra del siglo XVIII, estructurado en dos pisos de tres calles, con las imágenes del propio santo, santa Ludgarda, santa Juliana de Monte Cornillón, san Raimundo de Fietero Y san Famiano. Se culmina con un relieve del encuentro de san Bernardo y su hermana. El retablo consagrado a san Benito presenta la misma disposición que el anterior, coronado en este caso por el relieve que representa la imposición del hábito a santa Escolástica, y en el que se disponen las imágenes de san Benito, santa Umbelina, santa Gertrudis e, con probabilidad, san Mauro y san Plácido.

2.1.2. Retablos de San José y la Virgen de los Desamparados:

Los retablos de la Virgen de los Desamparados y de San José datan del siglo XVIII, en 1735-37 y 1744-47 respectivamente, atribulléndose al taller de Miguel de Romay bajo las trazas Fernando de Casas, los cuales trajeron a Meira el gusto del retablo del foco compostelano.

En cuanto a la estructura de los altares estamos ante un ejemplo claro de la tipología del retablo de cambio de siglo, es decir, una estructura basada en un cuerpo único con un remate semicircular en ático que, en este caso, articula o su cuerpo mediante la utilización de esbeltos estípites.

Los cuerpos de los retablos se levantan sobre bancos pétreos destacando en su parte media por los camarines de la Virgen y san José, unas hornacinas abocinadas que emplean las ventanas a modo de transparente para conseguir un efecto de profundidad. Estas imágenes, sobre tronos dorados, se acompañan e las calles laterales por otros santos, san Luís e san Fernando en el de la Virgen, y santa Flora y san Valeriano en el de San José. Por último, en el ático destacan respectivamente el relieve de la Lactación de San Bernardo y una talla de la Inmaculada Concepción. Como cierre ambos presentan un plafón que avanza al retablo, sobresaliendo del plano.

La decoración que nos encontramos en los retablos es la típica del barroco compostelano: placas con decoraciones vegetales, guirnaldas de flores, entrelazos, volutas, óvalos, medallones, etc., destacando en mayor número y cantidad en el altar de san José.

2.1.3. Retablos da Virgen Dolorosa y el Cristo de la Agonía:

Se sitúan respectivamente el la primera y la segunda capilla del brazo norte del transepto, posiblemente realizados durante el s. XIX.

El retablo de la Dolorosa se divide en dos cuerpos, el inferior encontramos la imagen de la Virgen de los Dolores acompañada de san Froilán y san Atilano, y en la parte superior (añadido posterior) se alberga una imagen de Santiago Peregrino.

En el retablo del Cristo también podemos apreciar dos cuerpos, un anterior y otro posterior, presidido por la imagen de Cristo clavado en la Cruz. A cada lado, acompañando el retablo, se colocaron dos tallas contemporáneas: san Antonio y el Sagrado Corazón.

2.1.4. Retablos de Santiago y San Antonio:

Los retablos de san Antonio y Santiago se ubican en la nave sur y norte respectivamente, y ambos pertenecen a época barroca, aproximadamente al último tercio del siglo XVII e XVIII.

El retablo de san Antonio presenta un cuerpo central con tres hornacinas y un frontón partido que lo corona, presidido por la imagen de san Antonio de Padua, del siglo XIX, y san Sebastián y san Cayetano, datables a finales del siglo XVII.

O retablo de Santiago presenta una estructura rectangular con el relieve de la imagen del santo a caballo que lo preside, acompañado a cada lado por san Roque y san José.

2.1.5. Antiguo retablo Mayor

Este retablo se sitúa hoy en día en el brazo sur del crucero y fue realizado durante el abaciado de fray Ángel del Mercado (1674-1677). Originalmente esta talla

formaba parte de un conjunto de mayor envergadura realizado por el taller de Jerónimo de Castro.

En este retablo se representan la escena de la Lactación de san Bernardo sobre una predela, franqueada a su vez por dos columnas salomónicas a cada lado. Esta predela está decorada con dos pasajes – el descanso y Huída a Egipto y san Joaquín y santa Ana mostrando la Virgen – separadas por el Sagrario. Coronando el retablo nos encontramos las imágenes de san Bernardo y san Benito.

2.2. La Capilla de las Reliquias o la Chirola:

La capilla de las Reliquias es la *chirola* del templo, una dependencia adosada al muro este de la capilla maior e que fué construída en el siglo XVII a modo de deambulatorio. Su función concreta no está clara: se simplemente se trata de una sacristía o estancia dónde custodiar reliquias.

A la misma se accede por un estrecho pasillo curvo a través de una puerta en el lado de la epístola, la cual nos introduce en una estancia con bóveda de cañón casetonada y de la que se sale por otro pasillo en el lado del evangelio. Los muros de esta estancia están decorados con un nutrido repertorio de santos de la Orden con cartelas identificativas y, en el techo, se decoran los casetones con ángeles, rosetas, estrellas y flores. En las paredes norte y sur dos ángeles sujetan sendos medallones con inscripciones, cumplimentadas con las de los pasillos de acceso y salida.

Las cartelas de estirpe manierista, los fondos brocados, el dominio tonal del color, la capacidad de modelar lumínicamente las figuras, la libertad del trazo, entre otros rasgos, apuntan a un maestro influenciado todavía por las técnicas del siglo XVI, datando su ejecución entre el 1623-1626.

2.3 El Coro:

Tenemos constancia de que en Meira existió un coro alto y un coro bajo, ese último, ubicado en los dos tramos contíguos al transepto, pero que fué desmontado y vendido en 1903.

Del coro alto tan solo conservamos a día de hoy parte de la tarima de madera a los piés de la iglesia porque el resto se perdió. Creemos que el espacio del coro fué reducido cando la iglesia dejó de ser monástica para convertirse en parroquial ya que en los muros, en los arcos, en las columnas quedan algunos restos, así como en la antigua puerta de acceso al coro desde el claustro alto que hoy queda colgada en la nave. Em esta puerta de acceso al coro se conserva un tramo de bóveda decorada y lienzos de pared con representación de angeles, similares a los que encontramos en la na capilla de las Reliquias.

Tradicionalmente la bibliografía defendió que la construcción del coro se ejecutó a finales del siglo XVI o principios del siglo XVII, atribuíndose a Francisco de Moure su autoría, sin que hasta ahora encontrásemos alguna referencia documental. No obstante en el Tumbo del monasteiro se recoge la noticia de la construcción de un coro en 1677, fecha en la que Francisco de Moure ya había fallecido.

2.4. Arte funerario y otros objetos:

Dentro de la iglesia encontramos dos enterramientos destacados, el del monje de Sobrado fray Atanasio Cepeda y el sepulcro de Don Pedro de Miranda y su esposa.

Fray Atanasio se encuentra enterrado próximo a la capilla de la Dolorosa, bajo una lápida en el suelo con el escudo familiar el epígrafe identificativo.

Por otro lado, pegado al muro norte del transepto, se conserva el sepulcro de Don Pedro de Miranda y su esposa, también conocido como el *sarcófago de Dona María de Bolaño*. En la tapa se representa una figura femenina con el velo ceñido y reposando sobre una almohada, con las manos unidas sobre el pecho y un cinturón que le ciñe el traje.

Probablemente el sarcófago fué reutilizado en mas de una ocasión, por eso conserva varias inscripciones que identifica a los miembros del linaje que fueron enterrados en el.

2.5. Orfebrería

Entre otros bienes pertenecientes al templo existen también una cruz de cobre dorado, letras esmaltadas y adornada con un Pantocrator, custodiada el Museo Diocesano de Lugo que, según Valiña Sampedro, es obra del s.XIII. Para otros, sería la cruz que presidiría las primeras procesiones de los monjes de Meira o la que los acompañó desde Claraval con motivo de la nueva fundación.

3. EL MONASTERIO:

Desgraciadamente a día de hoy las dependencias monacales de Meira desaparecieron case en su totalidad aunque, gracias a lo poco que ha sobrevivido, se puede esbozar lo que fue esta construcción del siglo XIII y sus modificaciones en el XVI y el XVII.

Adosado a la iglesia llegó a nosotros un tramo abovedado del claustro Bajo correspondiente a la Puerta de los monjes, por la que se salía al claustro procesional, cubierta con una bóveda de nervaduras tardogóticas, de las que también se pueden apreciar sus arranques a lo largo del paramento externo sur de la iglesia

De la misma forma llegan a nosotros restos del claustro de la Portería, hoy en día dependencias municipales, formando un ángulo recto con la fachada del templo. Su fachada organizase en dos pisos, enmarcada en el frontis principal por cuatro columnas adosadas que arropan un gran portalón en arco de medio punto. La portada termina mediante un arquitrabe sobre el que se ubica un gran frontón que alberga el escudo de la Congregación de Castilla, coronado por una peineta con el Escudo de Armas del Concello.

La bóveda casetonada que proyecta el arco de entrada nos lleva a los restos del claustro, del cual solo se conserva una parte de una crujía. El patio era una estructura de dos pisos, el inferior organizado mediante arcos de medio punto apeados sobre columnas de inspiración clásica y, el piso alto (arquitrabado), por una serie de

columnas dóricas con zapatas sustentan un arquitrabe ornamentado con casetones rectangulares. El claustro, como era habitual a finales del siglo XVI, presenta una organización dupla, es decir, por cada arcada del claustro bajo se corresponden dos tramos arquivados en el piso superior.

4. VISITAS:

Dirección

Pza. do Concello,
Nº7CP. 27240, Meira (Lugo), Galicia, España.

Precio de las visitas guiadas en la Iglesia

- Particulares: 1,50 € persona
- Grupos: de 5 a 10 personas 1€persona; a partir de 10 personas 0,50€persona. Gratuito para grupos escolares
- Jubilados y estudianttes 0,50 €/persona
- Niñ@s menores de 10 años acompañados de un adulto: gratis

Las visitas guiadas tendrán una duración aproximada de:

- 40 min. para particulares y grupos de hasta 10 personas
- 50 min. para grupos de entre 10 e 25 personas
- 60 min. para grupos de más de 25 personas

Las visitas guiadas deben solicitarse en la Oficina de Turismo de Meira y los grupos deberán hacer su reserva con una antelación mínima de 24 horas para garantizarles la entrada. El horario será el mismo que el de la Oficina de Turismo.

**PARA AQUELLOS QUE NO NECESITEN VISITA GUIADA EL ACCESO
AL MONUMENTO ES LIBRE Y GRATUITO**

4.1. Horarios:

HORARIO DE MISAS:

- De lunes a viernes: 20:00 h
- Sábados y vísperas de festivos: 20:00 h
- Domingos de feria: 09.00 y 13:00 h
- Domingos sin feria: 11:00 y 13:00 h

HORARIO DE VISITA A LA IGLESIA:

(Salvo visita concertada o notificación en la Oficina de Turismo)

- De martes a viernes: 12:00 y 19:30 h
- Sábados: 12:00 y 17:00 h
- Domingos y festivos: 12:00 h

HORARIO DE LA OFICINA DE TURISMO:

- De martes a viernes: de 09:00 a 15:00 h. *(de septiembre a junio)*
- De martes a viernes: de 10:00 a 14 y de 16:00 a 20:00 h. *(julio y agosto)*
- Sábados: de 10:00 a 14:00 y de 16:00 a 18:00 h.
- Domingos y festivos: de 10: 00 a 14:00 h.

4.2. Guías / planos:

En los siguientes enlaces podrá descargar con facilidad diferentes documentos con el objetivo de facilitar la comprensión del patrimonio monástico meirense

[Guía Meira PDF](#)

[Planos Igrexa UDC](#)

4.3. Tour Virtual

Para todos aquellos que ni podeis venir a vernos en persona tenemos buenas noticias, el Monasterio de Santa María de Meira dispone de un interesante Tour Virtual que abre las puertas de la iglesia de la abadía en un hermoso recorrido en el que tendréis el privilegio de descubrir sus rincones más escondidos a través de una experiencia 360°, permitiéndoos comprobar las características propias de la Arquitectura de la Orden del Císter, asía como las singularidades que esta construcción aportó a los distintos campos artísticos.

¿Eres curioso por naturaleza? ¡Non dejes pasar esta oportunidad!

4.4. Audioguías:

¡ No pierdas detalle!

Las audioguías del Monasterio son altamente recomendables y de alto valor didáctico para el conocimiento el monumento, las cuales siguen un guión explicativo que conduce al visitante por un recorrido establecido mediante una secuencia de

puntos o paradas clave, permitindo al visitante descubrir múltiples detalles a su ritmo y aportando una información actualizada y de calidad.

Por otro lado la utilización de la audioguía permite ampliar la información sobre el monumento a aquellas personas con deficiencias visuales, las cuales necesitan unos recursos informativos mayores que les permitan comprenderlo en su totalidad y las distintas obras de arte que acoge.

Actualmente existen tres idiomas disponibles: gallego, castellano e inglés.

4.5. Reservas /Contacto:

Tlf. de contacto

- +34 618679632
- +34 982104090 (fax)

A los efectos previstos en la Ley Orgánica 15/1999, de 13 de diciembre, sobre Protección de Datos de Carácter Personal, se informa que los datos personales proporcionados se incorporarán (o actualizarán) a los ficheros del PROXECTO MEIRA. La finalidad del tratamiento de los datos será la de gestionar los datos de los usuarios que accedan al formulario de contacto de la página web de la entidad. Los datos personales solicitados en este documento son de carácter obligatorio, por lo que su no cumplimiento supone la imposibilidad de su inclusión en los ficheros antes descritos y de cumplir con la finalidad definida en el párrafo anterior. Usted tiene derecho al acceso, rectificación, cancelación y oposición en los términos previstos en la Ley, que podrá ejercitar mediante escrito dirigido al responsable en la dirección anteriormente indicada.

INGLÉS

1. HISTORY:

1.1. The Cisterciens Order:

The Cistercian Order is a Catholic monastic order of reforming spirit, which is committed to return to purism and values of poverty and austerity, which traces its origins to 1098, when the foundation of the Abbey do Císter by Robert of Molesme in France, although it will be with Bernard of Clairvaux when it will begin its unstoppable expansion throughout Europe during the twelfth century.

Spain is known for being one of the countries with the highest number is of Cistercian monasteries, and Galicia, the peninsular plot that best meets the complex process of arrival and settlement of the Order to the Peninsula because of the number and category of dependent monasteries in this region that were installed during the twelfth and thirteenth centuries. The arrival of the Cistercian monks Galicia occurs on February 14, 1142, the date recorded in the founding charter of Santa Maria de Sobrado, giving the title of first Cistercian abbey established in the community. Sobrado, Oseira, Melon, Meira, Montederramo, Armenteira, Xunqueira de Espadanedo, Ferreira de Pantón, Oia, Monfero, San Clodio, Acibeiro, Penamaior and A Franqueira: In total a count of fourteen major abbeys that joined in estes centuries were add . San Miguel de Dome and San Xusto of Toxosoutos not enter the Order until the second half of the fifteenth century.

All Cistercian monasteries Galicians are Clairvaux Affiliations less Penamaior, under the jurisdiction of Cîteaux, and only Sobrado, Meira and Melon be *ex novo* foundations, while the remaining were monasteries following the Benedictine observance and ask for admission to the Order various reasons; then we are facing of affiliations.

1.2. Monastery Genesis:

According to the Cistercian tables, documents where exact date of foundation of every monastery is collected, it is stated that: "eodem anno / MCXLIII / Kalendas iUni (fundata est) Domus Meirae" (In 1143, on June 1 was founded Meira), the number 43 of the original allegiances of the Clairvaux Abbey.

The land where they established the monastery were donated by King Alfonso VII to the Counts of Sarria, D. Alvaro Rodriguez and D. Sancha Fernández, which gave them directly to this Congregation. After its settlement the monastery saw lots of donations from the monarchs (Alfonso VII, Fernando II, Alfonso IX, Alfonso X and Alfonso X) and lords of the neighboring territories, contributing with dominions properties and estates to the monastery up to obtaining an enormous quantity of heritage and income. In the heyday it dominated much of the territory of the circumvents, extending to the bishopric of Mondoñedo, reaching the banks of the Sil

and Miño and exceeding the borders of the Kingdom, with the Bierzo's and Douro's vineyards.

During the Modern Age, XV-XVIII centuries, Meira's Monastery would add to the stylistic renovations of the Order, increasing its equity through images, altarpieces, paintings, new cloisters, etc. In the XVI century will be created the school of philosophy in Meira, promoted by the Order with the desire to train monks and other religious.

In the nineteenth century the monastery ran worse luck, suffered the depredations of the French invasion, succumbed to the First Confiscation between the years 1820-1823 and in 1835 the decreed expulsion by Mendizábal come. The House and its buildings were at the mercy of the dismantling and looting, leaving only standing the church, one entrance pavilion two cloisters and the famous School of Philosophy, spending the undertaking from municipal property.

In the twentieth century what remained of the monastery and the church was declared a historical- artistic monument, part of the National Artistic Treasury by decree in 1931, leaving protected the remains immobile and do favoring the arrival of various interventions to preserve it.

2. THE CHURCH:

Meira's church is one of the purest Cistercian models exported from Clairvaux, adjusting with small variations to the acquaintance "Bernardín Plan". It possesses a plant of Latin cross with three ships of nine sections in the longitudinal arm, and the only ship of five sections for the transept. The head-board is composed by five chapels, the major one of semicircular plant and two rectangular ones by every arm.

The central ship and transept are covered with pointed barrel vault, whereas the laterales do it across the adge vaults. The central section of the cruise is covered by a cross vault quadripartite.

The columns have capitals bell-shaped and almost undecorated, only the immediate and present on the cruise expose a more elaborately decorated with leaves, balls, etc., but always respecting the ideal of simplicity. The bases adopt the attic model but with a significantly lower crushed bull and, in the corners, have claws with balls, leaves, etc.

On the outside emphasizes the main face presided by the rosette and the door widened with arquivolts decorated with stylized leaves, quatrefoil, rosettes with center button, etc., which rest on columns of capitals of plant type, besides the singular door, original thirteenth century solid wood, which retains a ironwork that distinguishes it in da Galician and Spanish geography.

Robust buttresses encircle the walls of the church, constructed by means of ashlar and masonry in which it appreciates easily the game of heights of the ships,

emphasizing principally the major chapel, where we can estimate a varied set of corbels with heads of animals, vegetable and geometric motives.

2.1. Altarpieces:

In spite of the plunder and the period of decadence that suffered the monastery from the disentanglements, they came to us part of the altarpieces and images that existed inside the church, as well as the renovations that gradually the monasteries of the Cister realized from the 16th century, of which Meira was not an exception, when they relaxed the norm on the austerity that represents them, and in the head-boards of the churches, chapels, cloisters and fronts the decoration began to arise.

2.1.1. Mayor altarpiece and collaterals

The altarpiece presents semicircular plant adapting perfectly to the form of the apse, organized in two bodies, which adjusts to the chamber apsidal and to the central portic, delimited by columns of classic winks and that the windows join as light resource.

The principal topic of the altarpiece is raised of ascensional form, finding in the low part the scene of the death of the Virgin, covered by the apostles, with the Holiest Trinity flanked by angels in the superior position. To every side of the central body we find the saints of the Order, saint Benedictine monk and saint Bernard. Of this altarpiece the profusion of the gilding stands out so much in the structure as in the sculptures.

On each side of the chapel where the Altarpiece is located two altarpieces dedicated to saint Bernard, on the side of the epistle, and saint Benedict, on the Gospel side they are arranged.

Altarpiece of saint Bernard is identified as work of the 18th century, structured on two floors of three streets, with images of the saint himself, Ludgarda holy, holy Juliana of Mount Cornillon, saint Raymond of Fitero and saint Famiano. It culminates with saint Bernard meeting and his sister relieve.

The altarpiece dedicated to saint Benedict has the same layout as the previous one, crowned in this case for the relief depicting the imposition of habit to saint. Scholastica, and the images of saint Benedict are arranged, holy Umbelina, saint Gertrude and with probability saint Mauro and Placido.

2.1.2. Altarpiece of Virgen de los Desamparados and saint Joseph

The altarpieces of the Virgen and saint Joseph dating to the eighteenth century, 1735-37 and 1744-47 respectively, assume to Michael de Romay's workshop under

the traces Fernando de Casas, which brought to Meira the taste of the altarpiece from Santiago de Compostela area.

As for the structure of the altars this is a clear example of the type of altarpiece turn of the century, that is to say, a structure based on a single body with a semicircular arch in attic, and in this case, it articulates its body by the use of slender stipes.

The body of the altarpiece rise on stony banks highlighting its middle by the dressing rooms of Virgin and saint Joseph, a few widened niches that use the windows like transparently to obtain an effect of depth. These images, on golden thrones, are accompanied in the lateral streets by other saints, saint Luís and saint Fernando in that of the Virgin, and Flora and saint Valeriano in that of saint Joseph.

Finally, in the attic stand out respectively the relief of saint Bernardo's Lactation and a height of the Immaculate Concepcion. Since it closes both they present a soffit that advances to the altarpiece, standing out of the plane.

The decoration that we can find in the altarpieces is the typical one from Santiago de Compostela baroque: plates with vegetable decorations, garlands of flowers, scrolls, ovals, medallions, etc., standing out in major number and quantity in the altar of saint Joseph.

2.1.3. Altarpieces of the Virgen Dolorosa and Cristo de la Agonía

They are respectively place in the first and the second chapel of the north arm of transept, possibly realized during the 17th century.

The altarpiece of the Virgen Dolorosa is divided in two bodies, we can find the image of the Virgin accompanied of saint Froilán and saint Atilano in the low one, and in the top part (added later), there stays an image of Peregrine Santiago.

In the altarpiece of Cristo de la Agonía we can also estimate two bodies, previous and different later, presided for the image of Christ fixed in the Cross. To every side, accompanying the altarpiece, two contemporary heights were placed: saint Antonio and the Sacred Heart.

2.1.4. Altarpieces of Santiago and San Antonio:

The altarpieces of Santiago and saint Antonio are respectively located in the south and north naves, both belong to the Baroque era, approximately on the last third of the 17th and 18th century.

The altarpiece of saint Antonio presents a central body with three niches and a divided fronton that crowns it, presided by the image of saint Antonio de Padua, of the 19th century, and san Sebastián and saint Cayetano, datables at the end of the 17th century.

The altarpiece of Santiago presents a rectangular structure with the relief of the image of saint Astrid, that presides it, accompanied for saint Roque and saint Joseph on every side.

2.1.5. Old Altarpiece

Nowadays this altarpiece is placed in the south arm of the cruise and there was realized during Ángel del Mercado's monk abbacy (1674-1677). Originally this altarpiece was forming a part of a set of major importance, realized by Jerónimo's de Castro workshop.

In this altarpiece we can find the scene of saint Bernard Lactation on the predella, flanked in turn by two solomonic columns on either side. This predella is decorated with two passages - rest and Flight to Egypt and saint Joachim and saint Anne showing the Virgin - separated by the Sacrament. Crowning the altarpiece we can find saint Bernard's and saint Benedict's monk images.

2.2. The Relics Chapel:

The Chapel of the Relics is the ambulatory of the temple, a dependence attached to the this wall of the maior chapel that was built like deambulatory in the 17th century. His concrete function is not clear: If it is a simply sacristy or stay where to guard relics.

To the same one we access for a narrow curved corridor across a door in the side of the epistle, which introduces us in a stay with tunnel boxed vault and leaves for another corridor in the side of the Gospel. The wall of this stay are decorated by a nourished saints digest of the Order with identification cartouches and, in the ceiling, the boxes are decorated by angels, small roses, stars and flowers. In the north and south walls two angels holds medallions with inscriptions.

The manierist type cartouches, the funds brocades, the domain of the tonal color, the aptitude to lightening shape of the figures, the freedom of the outline (between other features) point to an artist influenced by the technologies and the 16th century style, dating his execution between 1623-1626.

2.3 The Choir:

We known that in Meira existed a high choir and a low choir, this last one, located in both continuous sections to the transept, but that was dismantled and sold in 1903. Of the high choir we only today preserve the dais of wood at the end of the church, because the the rest got lost. We think that the space of the choir was reduced when the church it stopped being monastic to turn in parochial, because in the walls, in the arches and in the columns some remains stay, as well as in the former door of access to the choir from the high cloister that today remains hung on the nave. In this choir

access door remains a section of decorated vault and linens of wall with representation of angels, similar to that we can find in the Chapel of Relics.

Traditionally the bibliography defended that the construction of the choir were executed at the end of the 16th century or beginning of the 17th, attributing of Francisco de Moure his authorship, without till now we were finding some documentary reference. Nevertheless in the Tumble of the monastery there is gathered the news of the construction of a choir in 1677, date in which Francisco de Moure already had died.

2.4. Funerary art and other objects:

Inside the church we find two outstanding burials, that of the Atanasio Cepeda's monk and the Don Pedro's de Miranda and his wife sepulcher. Monk Atanasio is buried next the chapel of the Painful one, under a tablet with the identification epigraph and familiar shield.

In another hand, side stuck to the north wall of the transept, we can found the Don Pedro's de Miranda and his wife sepulcher, also known as the sarcophagus of Maria de Bolaño. In the lid a feminine figure is represented by the tight veil and resting on a pillow, with the hands joined on the chest and a belt that encircles the suit. Probably the sarcophagus was reused more times, because of it preserves several inscriptions that identifies the members of the lineage.

2.5. Goldsmithery

Between other goods belonging to the temple they also exist a cross of golden copper adorned with a Pantocrator and enameled words, hoarded at the Diocesan Museum of Lugo that, according to Valiña Sampedro, is a 12th century work. For others, it would be the cross that would preside at the first processions of the monks of Meira or that it accompanied from Claraval on the occasion of the new foundation.

3. THE MOSTERY:

Unfortunately today the monastic case of Meira disappeared entirely although and, thanks to the little that has survived, we can imagine what was this construction of the thirteenth century and modifications in the 16th and 17th.

Adjoining the church came to us a domed section of the lower cloister corresponding to the door of the monks, for which he was leaving the processional cloister, covered with a vault late Gothic ribs, of which can also appreciate its starts over the outer facing south of the church.

From the same form there come to us remains of the cloister of the Desk, nowadays municipal dependences, forming a right angle with the front of the temple. His front was organizing in two floors, framed in the main front by four columns clothing in a large gate arch. The front page ends by means of an architrave on which

there is located a great fronton that shelters the shield of the Congregation of Castile, crowned by a comb with the Shield of Weapon of the Town Council.

The boxed vault that projects the arch of entry takes us to the remains of the cloister, which is only preserved a part of a bay. The court was a structure of two floors, the low one organized by means of round arches dismantled on columns of classic inspiration and, in the high floor (architraved), for a series of doric columns with shoes sustains an adorned architrave with rectangular boxes. The cloister, since is habitual at the end of the 16th century, presents a double organization, that is to say, for every arcade of the low cloister two architraved sections corresponds in the top floor.

4. VISITS:

Address

Pza. Do Concello,
Nº7CP. 27240, Meira (Lugo), Galicia, Spain.

Price church visits guided

- Individuals: €1.50 / person
- Groups: 5 to 10 people 1 € person; from 10 people 0.50 €/person. Free for school groups
- Seniors and students 1,50€person
- Children under 10 accompanied by an adult: free

The tours will last approximately:

- 40 min. for individuals and groups up to 10 people
- 50 min. for groups of between 10 and 25 people
- 60 min. for groups of more than 25 people

Guided tours must be requested at the Tourist Office of Meira and groups should make their reservation at least 24 hours in advance to guarantee the visit. The schedule will be the same as that of the Tourist Office.

FOR THOSE WHO NOT NEED GUIDED VISIT THE MONUMENT ACCESS IS FREE

4.1. Timetables

SCHEDULE OF MASSES:

- Monday to friday: 20:00 h.
- Saturday and holiday eve: 20:00 h.
- Fair sunday: 09.00 and 13:00 h.
- Sundays: 11:00 and 13:00 h.

VISITING CHURCH TIMETABLES:

(Except compound visit or notification in the Tourism Office)

- Tuesday to friday: 12:00 and 19:30 h.
- Saturdays: 12:00 and 17:00 h
- Sundays and holidays: 12:00 h.

TOURISM OFFICE TIMETABLES:

- Tuesday to friday: from 09:00 to 15:00 h. (*from september to june*)
- Tuesday to friday: from 10:00 to 14 and from 16:00 to 20:00 h. (*july and august*)
- Saturday: from 10:00 to 14:00 and from 16:00 to 18:00 h.
- Sundays and holidays: from 10: 00 to 14:00 h.

4.2. Guides / Maps:

In the following links you can easily download different documents in order to facilitate the understanding of the monastic heritage.

[Meira Guide PDF](#)

[UDC plans Igrexa](#)

4.3. Virtual Tour

For all those who can't come to see us we have good news, the Monastery of Santa Maria de Meira has an interesting Virtual Tour that opens the church doors of the abbey in a beautiful tour in which you will have the privilege of discovering Its hidden corners through a 360° experience, allowing you to check the characteristics of the architecture of the Cistercian Order, as well as the singularities that this construction contributed to the different artistic fields.

Are you curious by nature? Don't miss this opportunity!!

http://www.turismo.gal/ficha-recurso?cod_rec=5328

4.4. Audio guides:

For all those who can't come to see us we have good news, the Monastery of Santa Maria de Meira has an interesting Virtual Tour that opens the church doors of the abbey in a beautiful tour in which you will have the privilege of discovering its hidden corners through a 360° experience, allowing you to check the characteristics of the architecture of the Cistercian Order, as well as the singularities that this construction contributed to the different artistic fields.

Are you curious by nature? Don't miss this opportunity!

4.5. Reservations / Contact:

Tlf. de contact

- +34 618679632
- +34 982104090 (fax)

To the effects foreseen in the Organic Law 15/1999, of December 13, on Protection of Information of Character Personal, informs that the personal proportionate information will join (or they will update) to the ficheros of the PROXECTO MEIRA. The purpose of the treatment of the information will be it of managing the information of the users who accede to the form of contact of the web page of the entity. The personal requested information in this document is of obligatory character, for what his not cumpriméntación supposes the impossibility of his incorporation in the ficheros before described and of fulfilling with laa purpose defined in the previous paragraph. Usd. has right to the access, rectification, cancellation and opposition in the foreseen términos in the Law, which it will be able to exercise by means of writing directed to the person in charge in the direction previously indicated.

